

KLEIN WONEN MAGAZINE

*„We hebben
een tiny villa
gecreëerd”*

Gezin Bouwens
blij met luxe

*Parttime
vanlife*

INTERVIEW

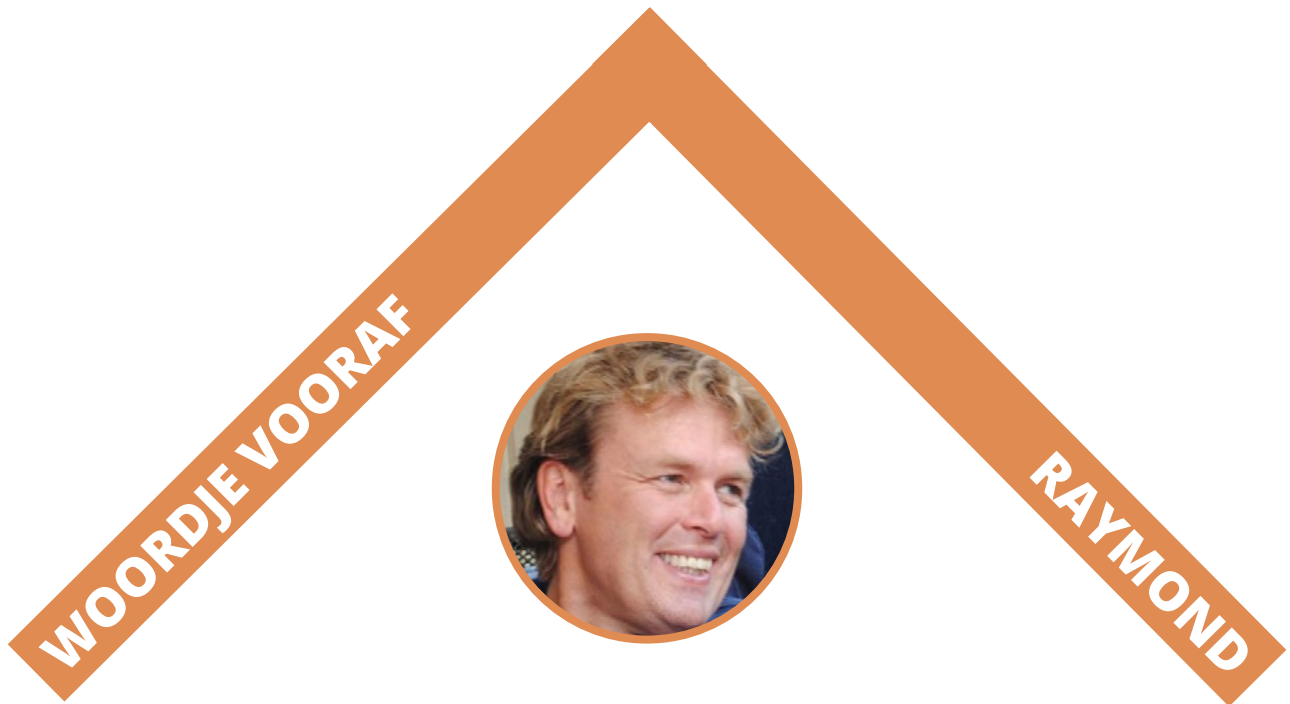
*Koken op je
eigen gas*

OFF-GRID

*‘Anders denken
over bouwen’*

INTERVIEW

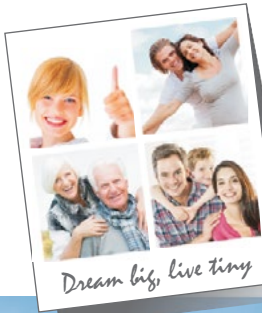

Verleerd

Deze uitgave van Klein Wonen Magazine is grotendeels gemaakt vanuit een piepklein huisje. Eentje op wielen, vier maar liefst. Om ons 25-jarig huwelijk te vieren hebben Margo en ik in 7 weken het Iberisch schiereiland gerond in een eenvoudig tot campertje omgebouwd VW-busje. Werken en genieten tegelijk. Het echte vanlife dus! We leefden al die weken op een woonoppervlakte dat net iets groter was dan ons uitschuifbare bed van 1.40 x 1.90 meter. Natuurlijk, het was voornamelijk prachtig zonnig weer en we leefden meer buiten dan in ons 5 m² woonoppervlak tellende slakkenhuisje, maar zoals Hans en Marieke in deze editie terecht opmerken: buiten is ook ons thuis!

Veel mensen hebben deze zomer weer op deze manier geleefd in hun camper, caravan of vakantiehuisje. Ze hebben waarschijnlijk allemaal net zo genoten als wij. Van de natuur, de vrijheid en het bijna zorgeloze bestaan. Het hebben van een klein huis is fantastisch. Schoonmaken is in enkele minuten gebeurt, de kleine ruimte is superefficiënt ingedeeld en de weinige spullen die je hebt zijn allemaal bij de hand. Dus geen sop- en zoekstress! Uiteraard is de leefruimte van ons VW-busje extreem klein, maar waar het onze neus, en ongetwijfeld de neuzen van vele andere vakantievierders, weer op heeft gedrukt zijn de feiten dat we diep in ons hart graag altijd zo zouden willen wonen en leven. Misschien niet op 5 m², maar je kunt ook wat groter klein wonen. Kijk maar eens naar de familie Bouwens, die in dit nummer laat zien dat je ook met een heel gezin klein en relaxt, maar toch luxe kunt wonen.

Ik ben ervan overtuigd dat na de afgelopen zomermaanden weer meer mensen zijn gaan nadenken over kleiner wonen. Niet alleen vanwege minder sop- en zoekstress, maar met een kleinere schuldenlast kun je ook wat minder werken en meer tijd vrij maken voor elkaar, de natuur en het opdoen van ervaringen. En klein wonen kan ook weer! Nog niet op grote schaal, maar het begin is er en de vraag wordt groter. En als de vraag groter wordt komt er ook meer aanbod. Dat is nu eenmaal de werking van de markt. Lang hebben we met zijn allen gedacht dat klein wonen alleen iets is om te recreëren en lieten we ons na de vakantieperiode weer slaafs terug sturen naar onze tijd en geld slurpende eengezinswoningen en villa's. Maar nu steeds meer gemeenten mogelijkheden bieden om klein te wonen, al is het vaak nog maar tijdelijk, wordt een klein huisje voorzichtig weer een geaccepteerde woonvorm. Inderdaad weer, want het is niets anders dan in vervlogen tijden. Tijden waarin mensen huisjes bouwden niet groter dan nodig was en verder buiten vertoefden om te jagen, te boeren, te handelen of wat dan ook om de kost te winnen. Klein wonen was vroeger niet meer dan normaal voor de meeste mensen. We zijn het alleen een beetje verleerd.

Dream big, live tiny

www.inropa-greenbuild.nl

Wonen waar je wilt!

Inropa b.v. - Greenbuild Tiny Houses
 Bedrijvenpark Twente 322a-e
 NL-7602 KL Almelo Nederland
 T: +31 (0)53 433 17 69
 E: info@inropa-greenbuild.nl
 Bezoek alleen op afspraak.

framefactory Bouwen met staalframe

- ✓ Licht en aardbevingsbestendig
- ✓ Sneller bouwen
- ✓ Slimmer bouwen
- ✓ Energiezuinig bouwen

Er zijn voldoende redenen om aan te nemen dat de huidige manier van traditioneel bouwen de komende jaren zal veranderen. De trend naar meer industrieel ontwerpen en bouwen is reeds vele jaren geleden ingezet.

Steeds meer bouwers, zowel professionele als particuliere, vinden de weg naar staalframebouw, een product met potentie.

Door samenwerking tussen Europese partners ontwikkelt het systeem zich steeds verder tot de ultieme manier van modern bouwen.

www.frame-factory.nl

www.tiny-kozijn.nl

Langeweg 6, 4756 AK Kruisland
 T: +31(0)167 53 24 18

ALLE ADVERTENTIES ZIJN INTERACTIEF. KLIK OP DE ADVERTENTIE VOOR MEER INFO.

Kleiner wonen??

maar meer genieten van de ruimte om je heen!

Cube Homes ontwikkelt unieke woon- en werk concepten die bijdragen aan een duurzaam leven.

- ✓ Mobiel (makkelijk en altijd verplaatsbaar)
- ✓ Volledig gebouwd in onze fabriek onder de ideale omstandigheden zonder weersinvloeden
- ✓ Duurzaam (houtskeletbouw met FSC keurmerk)
- ✓ "Design patent" modelrecht voor de gehele EU (EUIPO)
- ✓ Prefab gebouwd en kant en klaar geleverd
- ✓ Verplaatsbaar (voor tijdelijk gebruik)
- ✓ Plaatsing in 1 dag
- ✓ Geen fundering nodig
- ✓ Maatwerk (waardoor veel mogelijk is)
- ✓ Hoge isolatiewaarden (door het gebruik van hout)
- ✓ Goede akoestiek (door natuurlijk materialen)

www.cube-homes.com
info@cube-homes.com

72

'Buiten is ook ons thuis'

24

Tiny
naast je
dochter

INHOUD

Binnen bij Karin

17

Kunstje

Architecten zijn dol op kunstige huisjes.

Marcel van Mierlo zet voor Klein Wonen Magazine enkele pareltjes op een rij.

38

Genieten

Elke Rabé wordt blij van weinig spullen, maar geniet met volle teugen van wat zij nog wel heeft. Ze verhaalt over haar heerlijke *tiny pleasures*.

43

EN VERDER

KLIK op het paginacijfer om naar de pagina te gaan. KLIK op i rechtsonderaan elke pagina om terug te gaan naar Inhoud.

COLOFON en interactie	6
TINY THINGS	7
FOTO Parasietwoning	8
INTERVIEW Luxe leven in tiny house XL	9
BLOG Marjolein	22
KORT nieuws	28
APPEN met Frieda	29
INTERVIEW Mart de Jong wil circulair bouwen	31
BLOG Noortje	36
BLOG Wim Kromwijk	41
SOCIAL SMALL TALK	85

OFF-GRID Koken op je eigen gas	47
CREATIEF Haak je eigen dromenvanger	50

BOEKEN	52
BOEKEN Bijbel van het klein wonen	55
BOEKEN Reizend naar een kleiner leven	58

VLOG Bram & Melanie	61
INTERVIEW Het parttime <i>vanlife</i> van Jantina	62

BETER LEVEN Zoektocht leidt naar zelfoogsttuin	68
--	----

MOESMEISJE Groenten kweken in het najaar	79
GEZOND KOKKERELLEN met Regina	81
PLANTEN OM OP TE VRETEN Eikeltjes	83

COLOFON

REDACTIE

redactie@kleinwonenmagazine.nl

Hoofdredacteur & Artdirector

Raymond Kool

Redactie-assistent

Margo de Kemp

Medewerkers

Marjolein Jonker, Noortje Veerman, Bram & Melanie Verheijen, Frieda Bakker, Marcel van Mierlo, Ibolya Moór, Wim Kromwijk, Hilde de Leeuw & Oscar van Keulen, Elke Rabé, Regina Frakking, Kim Nelissen, Marin Leus.

Fotografie

Ronald Lammers, Andrés Villota, Noortje Veerman, Lisa & Rich, Stephen Turner, Bruit du Frigo, Van den Yssel-Richards, Neile Cooper, Gerd Altmann, Elke Rabé, HomeBiogas, Margo de Kemp, Adrienne Norman, Ricky Rijkenberg, Hedwig Wiebes, Amelandfoto.nl, Oscar van Keulen, Hilde de Leeuw, Marieke van Wijk, Hans Bartels, Kim Nelissen, Regina Frakking, Pasja1000, Tante Tati, Marin Leus.

TIP DE REDACTIE

tip@kleinwonenmagazine.nl

SALES

adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Sales & Marketing

Ronald Lammers

Sales assistent

Carla Hornsveld

DISTRIBUTIE

www.kleinwonenmagazine.nl

ALGEMENE VRAGEN

info@kleinwonenmagazine.nl

WEBSITE

www.kleinwonenmagazine.nl

Klein Wonen Magazine is een uitgave van Tiny Publisher V.O.F.. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij worden overgenomen.

INTERACTIE

Klein Wonen Magazine is als puur digitaal magazine super interactief. Met 1 klik krijg je toegang tot meer informatie, foto's en video's. Klik daarvoor op een van de volgende symbolen in de artikelen.

Speel video

Naar website

360° foto

FB / Album

Download

Klein Wonen

Tekstlink

Naar inhoud

ADVERTENTIES > Alle advertenties zijn interactief. Klik op de advertentie, het webadres of de symbolen.

TINY THINGS

Al deze *tiny things* zijn te koop in onze webshop. **KLIK** op de foto om naar de shop te gaan.

Opvouwbare wateropslag

De opvouwbare regentonnen van Aquaking zijn gemaakt voor de vivers en tuinen, maar zijn ook perfect voor wie *off grid* woont. Het PVC-materiaal is UV-resistent en non toxic. Het deksel kan worden dicht geritst, zodat er geen vuil in komt. De tonnen zijn voorzien van een kraantje en overloop en verkrijgbaar in 250, 500 en 750 liter. Handig voor in de zomermaanden om extra water op te slaan en als de vorst komt klap je hem gewoon tot een compact formaat in. Ook ideaal als je met je *tiny house* moet verhuizen!

Compact opmaken

Ook als je klein woont wil je je natuurlijk wel mooi kunnen maken. Visagje spiegels zijn helemaal hip, maar vaak wel groot. Niet deze van Oshione. Ingeklapt is deze van 22 LED-lampjes voorziene spiegel nauwelijks groter dan een tablet en je kunt jezelf er vanuit 5 hoeken in bekijken. De standaard is ook nog eens verstelbaar. Zo compact heb je je nog nooit kunnen opmaken!

Eten aan je *side table*

Uitschuifbare eettafels zijn er in overloed, maar blijven breed. Met een ingenieus uitklapsysteem maak je van deze stijlvolle *side table* van Kave Home in een handomdraai een stabiele eettafel. Tegen de muur biedt de *side table* van 130 x 45 cm voldoende ruimte voor je laptop of woonaccessoires en uitgeklaapt wordt hij 2 keer zo breed en kun je er heerlijk met z'n vieren aan dineren.

Smalle hulp van James

James is een smal en super handig hulpje van Puhlmann. Het is een opvouwbaar krukje van Nederlands ontwerp. Ideaal als opstapje om bij hoger gelegen plekjes te komen, maar James laat zich ook net zo gemakkelijk gebruiken als voetenbankje of stoeltje. Leuk is dat James er niet alleen in stemmig grijs is, maar ook in wit-rose en groen. De multifunctionele hulp kan maximaal 90 kg dragen en als je James even wilt laten rusten kun je hem zeer smal inklappen en wegzetten. Meenemen kan ook gemakkelijk door het slimme handvat. *Well done, James!*

Parasietwoning

'Arm is niet iemand die weinig bezit, maar iemand die veel nodig heeft.' Deze wijsheid van de voormalige Uruguayaanse president José Mujica ligt ten grondslag aan het Casa Parásito van het Ecuadoriaanse architectenteam El Sindicato Arquitectura. Zij ontwierpen dit huisje van slechts 12 m2 om dakruimte van bestaande gebouwen in de hoofdstad Quito te benutten voor betaalbare woningen, die voor nutsvoorzieningen parasiteren op het onderliggende pand. Het heeft alles dat een alleenstaande of jong stel nodig heeft: een bed, badkamer, keuken, opbergruimte en een plek om te relaxen, eten en werken. Het A-vormige huisje heeft stalen gevels en dakpanelen en het interieur is opgetrokken uit OSB-platen. De voorgevel is volledig van glas en biedt in het pilot-huisje een magnifiek uitzicht op de hoofdstad van Ecuador.

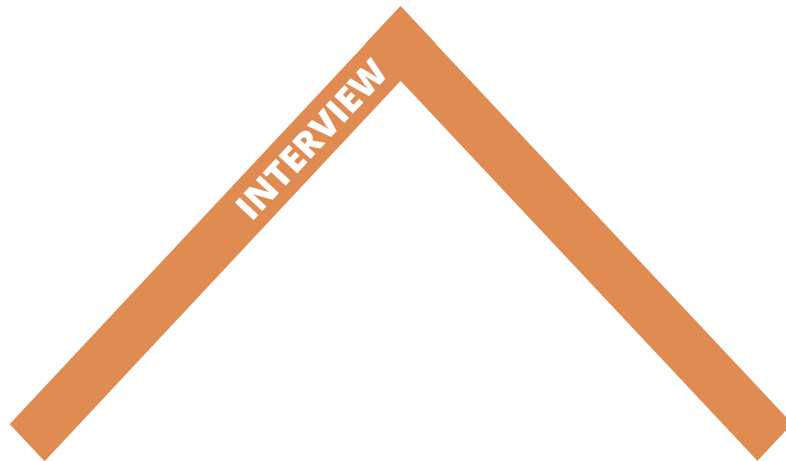
BEKIJK DIT
HUISJE VAN
BINNEN OP ONZE
FACEBOOK-PAGINA

KLIK
HIER

Gezin Bouwens leeft luxe en relaxt in 2 tiny houses XL

„We hebben een TINY VILLA gecreëerd”

Een strak interieur, design houtkachel, flatscreen, vaatwasser, wasmachine, droger en zitbad. Klein en anders wonen kan ook luxe. Dat bewijzen Maud en Graat Bouwens, die samen met hun tienerdochters Dante en Linde in twee *tiny houses XL* wonen. Nog niet op hun droomlocatie in de vrije natuur, maar voorlopig hebben zij het mooiste plekje op een camping in Limburg gecreëerd en genieten zij van een veel relaxter leven. „We hebben nu veel meer vrije tijd en beleven het buitengevoel veel intenser”, concludeert Maud.

> Linde en Dante hebben hun eigen voordeur.

> De tiny villa van Maud en Graat op de camping.

Het gezin Bouwens leeft lange tijd het leven als zoveel andere Nederlanders. In een mooi groot huis met alles wat hun hartje begeert, maar ook met een hypotheek en drukke werkdagen. Het benauwt Maud en Graat steeds meer en al een tijdje sluimert de behoefte om anders en vrij te gaan wonen. „Maar we hadden geen idee hoe dit eruit moest gaan zien en hoe we dit konden realiseren. Het enige dat we wel wisten was dat we met onze nieuwe vorm van wonen de regie meer in eigen hand wilden nemen. Meer vrijheid om in de toekomst andere keuzes te maken, zoals niet te hoeven werken tot aan ons pensioen, minder ballast, bezit en verplichtingen, een andere invulling kunnen geven aan onze vrije tijd en vooral geen hypotheek meer”, vertelt de 47-jarige Maud.

Een *tiny house* was wel eens in hun gedachten voorbij gekomen, maar hoe krijg je daar een gezin met twee tienerdochters in? „In boeken en media kom je vooral de typische 1- of 2-persoons huisjes tegen, maar wij zijn met z'n vieren. Totdat wij erachter kwamen dat *tiny houses* ook in een groter formaat gerealiseerd konden worden. Een *tiny house XL*, zoals wij het gemakshalve maar noemen, bleek voor ons de *eye opener* te zijn.” Maud en Graat zijn meteen enthousiast, maar hun kroost kijkt er toch wat anders tegenaan. „Ze vonden het helemaal niks! Ik zal je de details en uitspraken besparen, want die zijn niet geschikt voor publicatie. Tja, wat kun

je anders verwachten van 2 pubers die thuis hun eigen domein hebben met alles erop en eraan? Dit had niemand eerder gedaan en wat moesten onze familie, vrienden en omgeving er wel niet van denken? Ze hebben echt tijd nodig gehad om aan het idee te wennen en we hebben compromissen gesloten om een go te krijgen. Uiteindelijk moesten we er wel alle 4 achter staan.”

„Wat moesten onze familie en vrienden er wel niet van denken?”

Het zogenoemde *tiny house XL* opent dan wel de ogen van de familie Bouwens, maar blijkt na het soms verhitte familieberaad en de gesloten compromissen toch wat te klein. „Gezien de leeftijd van onze dochters ontstond het idee om niet 1 maar 2 huisjes te gaan bouwen. Zo hadden we allemaal meer ruimte en privacy om toch samen te kunnen wonen. Een eigen huisje, dat leek

de dames wel wat!”, lacht de Limburgse adviseuse re-integratie, outplacement en jobcoaching. Met de kogel door de kerk kan het uitdenken beginnen. Urenlang tekent het gezin ontwerpschetsen en wordt er geschoven met de indeling. „Je wilt optimaal gebruik maken van de ruimte zonder concessies te doen aan het comfort en sfeer. Bovenal moest het een thuis zijn voor ons allemaal. Een plek waar we als gezin samen kunnen zijn en waar iedereen toch zijn of haar eigen ding kan doen. Ieder had wat wensen op papier gezet en die hebben we wonder boven wonder allemaal weten te realiseren. Een lichtstraat

> Het gezin Bouwens voor de flatscreen en bij de houtkachel.

in het dak van de loft om naar de sterren te kunnen kijken, een houtkachel, een zitbad, een grote eettafel om samen comfortabel aan te zitten, een grote bank om te relaxen en een visagie spiegel voor de meiden. Een groen dak van sedum hopen we volgend jaar te kunnen realiseren."

Het huisje van Dante en Linde mag best bijzonder worden genoemd. Het is eigenlijk een 2-onder-1-kap-*tiny house* geworden. „De basisindeling hadden we snel op papier. Ieder een eigen woon- en slaapgedeelte en een gezamenlijke badkamer met douche, toilet en dubbele wastafel. Het liefst hadden ze ook nog een klein keukenblokje gehad, maar dat was gezien de oppervlakte niet haalbaar. Er moesten toch keuzes worden gemaakt”, aldus Maud. Dat geldt ook voor de zelfvoorzienende wens van Maud en Graat. „Al snel werd duidelijk dat *off grid* in deze fase niet haalbaar is voor ons. We hebben van tevoren gezamenlijk bepaald dat we het stap voor stap gaan doen en we hebben de wensen van onze dochters hierin gerespecteerd. Als de meiden het huis uit zijn willen we deze stappen wel gaan zetten. Voor nu hebben we bewust voor nutsaansluitingen en meer luxe gekozen. We wilden kleiner en anders wonen, maar toch ook over enige praktische en tijdsbesparende apparaten kunnen beschikken, zoals een vaatwasser, wasmachine en droger. We zijn met 4 personen en produceren toch wel wat was en na een dag werken of school heeft niemand 's-avonds nog zin om de vaat te doen die het hele aanrecht in beslag neemt. We hebben eigenlijk een *tiny villa* gecreëerd!"

De *tiny house*-droom van de Bouwens is sinds dit voorjaar in vervulling gegaan, maar niet zonder slag of stoot. „Het realiseren van een droom gaat niet per definitie over rozen, ook al lijkt dat voor de buitenwereld vaak wel zo. Daar gaat heel wat aan vooraf en afgelopen jaar is enorm bewogen en intensief geweest. Zo'n beetje alle emoties zijn de revue gepasseerd. We hebben ons huis verkocht, ons dorp verlaten en hebben een half jaar ingewoond bij een familielid met ons gezin, hond en twee katten. Daarbij gaat het dagelijkse leven van werken en school gewoon door en moesten de *tiny houses* en een woonlocatie gerealiseerd worden. Het vervoer, de plaatsing en het stabiliseren van de huizen was ook wel een dingetje. Een paar heftige dagen, dat kan ik je wel vertellen”, puft Maud.

Het vinden van een woonlocatie is voor iedere *tiny houser* een uitdaging en gaat ook voor het gezin Bouwens niet van een leien dakje. „Dat was heel spannend en dit is ook met de nodige stress gepaard gegaan. Toen wij de knoop hadden doorgehakt om in een *tiny house* te gaan wonen hadden wij een mondeling akkoord voor een woonplek. Helaas bleef groen licht uit en moesten we hals over kop op zoek naar een andere locatie, terwijl onze huizen zo goed als klaar waren.” Uiteindelijk wordt een stekkie gevonden op een gezellige Limburgse camping. Niet direct de droomlocatie van Maud, Graat, Dante en Linde. „We hadden gehoopt om vrijer en meer

> De badkamer heeft een zitbad.

> De visagie spiegel was een wens van de meiden.

> Het gezin wilde graag de luxe van een wasmachine en -droger.

> Het fraaie interieur van het tiny house XL van Maud en Graat.

in de natuur te kunnen wonen en hadden nooit gedacht dat onze start op een recreatieterrein zou zijn. Als we dat van tevoren hadden geweten waren de plannen waarschijnlijk niet door gegaan. Het is niet het idyllische plaatje dat wij in het begin voor ogen hadden, maar realiseren ons nu wel dat dit een prima startplek is voor ons en zien er de voordelen van in. Lekker afkoelen in het zwembad, we zitten meteen in de natuur om heerlijk te wandelen met onze hond Mojo, de meiden voelen zich veilig als ze alleen zijn, openbaar vervoer om de hoek en de supermarkt op loopafstand. We krijgen veel positieve reacties en hebben al heel wat mensen over de vloer gehad die geïnteresseerd zijn in het concept *tiny house*. We worden betiteld als het mooiste plekje van de camping! Dat is toch een groot compliment en daar zijn we best trots op."

De familie Bouwens woont nu enkele maanden in hun *tiny houses XL* en alle 4 hebben ze geen moment spijt gehad van deze stap in hun leven. Maud vindt het in een woord fantastisch. „Nu al ervaren we het effect van *tiny* wonen. Ons leven is een stuk relaxter geworden. Ik beseft nu welke ratrace we de afgelopen jaren gelopen hebben en dat we geleefd werden door de waan van de dag. We zijn als gezin nog hechter geworden." Graat beaamt dit volkomen. „Het leven is minder gejaagd en we brengen veel meer tijd buiten door. Hoewel de meiden hun eigen huis hebben zijn ze boven verwachting veel bij ons. Er is nu ook veel meer ruimte voor invulling van onze vrije tijd." Ook 17-jarige Dante is blij met haar nieuwe manier van wonen. „ik vind het fijn dat we nu als

> De lichtstraat biedt uitzicht op de sterrenhemel.

gezin veel tijd samen doorbrengen. Ons huisje is wel wat kleiner dan ik verwacht had, maar uiteindelijk zit er alles in wat ik nodig heb. Ik vind het wel grappig om te kunnen zeggen: *ik ga naar mijn eigen huis!*" Haar 2 jaar jongere zus Linde is zelfs helemaal om. „We zijn nu vaker samen en zijn veel buiten. We zijn geen standaardgezin meer en dat vind ik wel bijzonder. De reacties in mijn omgeving zijn leuk en mijn vriendinnen komen gewoon logeren, net als voorheen. Zoals ik er nu over denk wil ik later in een eigen *tiny house* gaan wonen."

> Het eigen huis van Dante, dat er bijna exact uitziet als dat van Linde.

> Het gezin brengt veel tijd samen door.

Het gezin Bouwens stond niet alleen aan de wieg van hun eigen *tiny house*-droom, maar ook aan die van Klein Wonen Magazine. Met een donatie van 250 euro tijdens onze crowdfundingcampagne gaven zij aan dat zij vonden dat ons platform voor liefhebbers van klein wonen er gewoon moest komen. Deze reportage is hun *reward* voor het in ons gestelde vertrouwen, waarvoor wij Maud, Graat, Dante en Linde zeer dankbaar zijn.

> Het 2-onder-1-kap-tiny house van Linde en Dante.

Tiny House

Limburg

www.tinyhouse limburg.nl

Wij bouwen naar wens en op maat tegen betaalbare prijzen

DE NR. 1 VAN LIMBURG

Op wielen of op de grond, als permanente woning, aanleunwoning of voor tijdelijk verblijf. Tevens verhuur van 2 Tiny Houses in het zonnige zuiden.

FLEXHOME-ONE
THE ART OF NEW LIVING

Marathonweg 1 - 6225 XV Maastricht - Tel. 043 31 119 43 / 06 18 135 368
WWW.FLEXHOME-ONE.NL

Nagenoeg energie-neutraal dmv zonnepanelen ✓

Voldoet aan bouwbesluit dus hypotheek mogelijk ✓

Keuze uit diverse materialen en afwerkingen ✓

Sleutelklaar zeer snel leverbaar ✓

Demowoning aanwezig ✓

ALLE ADVERTENTIES ZIJN INTERACTIEF. KLIK OP DE ADVERTENTIE VOOR MEER INFO.

Een lading oplossingen voor zelfstandige energievoorziening.

Uw partner voor mobiele-, off-grid- en energie-opslagsystemen.

Van productkeuze tot volledige systeem engineering.

Productadvies | Systeemadvies | Technische tekening | (Systeem)installatie | (Systeem)check & test | Certificering

Lemsteraak 6 | 2411 NC Bodegraven | 0172 - 650 737 | info@top.systems | www.top.systems

top systems
Battery Based Solutions

BINNEN BIJ

Karin

In onze vorige editie toonde Karin al het heerlijke buitenleven van haar houten chalet, maar ook haar interieur mag er zijn. Dus gunnen we jullie ditmaal een kijkje binnen.

„Ik vind mijn dimlampen heel erg mooi. Je kunt ze op warm licht zetten, maar ook op wit en helder licht. Superblij mee!”

Karin

Leeftijd:	49
Baan:	Gedragstrainer bij Justitie
Fijnste plekje :	Mijn bank bij de schuifpui
Meest trots op:	Weinig spullen
Mooiste woonaccessoire:	Toiletspiegel met schelpen
Meest inventieve oplossing:	Mobiel kastje voor printer en dossiers

„Ik vind het heerlijk dat mijn huisje zo lekker leeg is. Dat geeft rust in mijn hoofd. Ontspullen was ook een van de dingen die ik graag wilde toen ik hier ging wonen.”

„Vanaf mijn bank bij de schuifpui kan ik heerlijk zien wat er allemaal in mijn bostuin gebeurt.“

De woning

Gebied:	Noord-Limburg
Locatie:	Recreatiepark
Type woning:	Houten chalet
Woonoppervlak:	70 m ²
Aantal ruimtes:	3 (incl. badkamer)
Verwarming:	Pelletkachel, hete lucht & infrarood
Elektriciteit:	Van de bron (boer)

„Door de dakramen heb ik veel licht binnen. Ik douche soms in de zon! De spiegel op het toilet is voorzien van schelpen, die mijn opa heeft gevonden in Portugal. Het is het enige in huis dat ik zelf heb gemaakt.”

MEER FOTO'S

WAAR EEN WIL IS...

BLOG MARJOLEIN

Tiny house-pionier en -ambassadeur Marjolein Jonker woont sinds mei 2016 in haar zelfvoorzienende *tiny house* in Alkmaar. Ze is oprichter en projectleider van stichting Tiny House Nederland, geeft lezingen, training en advies vanuit haar bedrijf Marjolein in het klein, is eigenaar van het platform TinyFindy en voorzitter van Wooncoöperatie Tiny House Alkmaar.

Wonen in een *tiny house* is iets dat veel mensen aanspreekt. Je kunt uren wegdromen bij de spectaculaire foto's van beeldschone huisjes in de natuur die je op media zoals Instagram tegenkomt. Pinterest staat er vol mee en ook hier in Klein Wonen Magazine vind je vele prachtige voorbeelden van mensen die hun droom van wonen in een *tiny house* verwezenlijkt hebben. Toch blijft het voor een grote groep bij dromen. Het is nu eenmaal nog niet zo eenvoudig om in een *tiny house* te geraken. Een plek vinden waar je legaal mag wonen is een flinke uitdaging. Wanneer je een tijdelijke locatie gevonden hebt is de financiering van je huisje een puzzel. En dan moet je ook nog flink ontspullen. Je moet dit wel heel graag willen gezien de tijd, geld en energie die je erin moet steken.

Dus blijft het voor een grote groep mensen bij dromen. Dat is ook niet erg, we hebben allemaal dromen die nooit werkelijkheid zullen worden. Dingen die we bij anderen zien, waarvan we denken *oh ja dat lijkt me ook fantastisch!*. Televisieprogramma's als *Ik vertrek* zitten vol met dergelijke ideeën en mensen die ze actief najagen. Soms is dromen prima, we weten diep van binnen wel dat we de stap nooit gaan nemen. Simpelweg omdat we niet bereid zijn de tijd en energie te steken in zo'n stap, zo'n project. We willen het niet graag genoeg.

Bij veel mensen bestaat het verlangen om anders te wonen en te leven. Gek genoeg accepteren we veel van hoe het is omdat we denken dat het niet anders kan. Toen ik begon aan het avontuur om mijn *tiny house*-droom waarheid te laten worden, dachten best veel mensen dat ik niet helemaal spoorde. Ik had immers een prima woning, betaalde niet eens zoveel huur, had het dus allemaal goed voor elkaar, toch? Maar het sloot niet aan bij mijn waarden. En dat zorgde voor zoveel innerlijke onrust dat ik de stap in het onbekende, de sprong in het diepe, durfde te wagen. Nu komen mensen bij me langs op open dagen en zie ik soms de tranen in hun ogen springen. Ze zien hun droom verwezenlijkt door een ander. Het kan dus wél! We hoeven niet te accepteren dat appartementencomplexen en Vinex-wijken de enige keuzes zijn in wonen in Nederland.

Terug naar de *tiny house*-droom. Hoe graag wil jij het anders? Ben je bereid om alles te doen dat nodig is om je droom te verwezenlijken? Je kunt bijna alles bereiken als je het echt wilt. Dat klinkt als een cliché, maar het is waar. Ben je bereid om de uren te spenderen in onderzoek naar je toekomstige huisje, de materialen, de installaties, of je het zelf gaat bouwen of laat bouwen? Ben je bereid tijd en moeite te steken in het vinden van een woonlocatie? Je in te zetten voor een initiatiefgroep? Ben je bereid alternatieve financieringen te onderzoeken als een hypotheek niet lukt? Als het antwoord op deze vragen nee is, dan is dat helemaal niet erg. Je kunt ook accepteren dat je dit toch niet zo graag wilt en je realiseren dat je er gewoon graag over mag dromen en het er verder bij wilt laten. Ik denk dat het in ieder geval belangrijk is dat je de verwachting loslaat, mocht je die hebben, dat het allemaal vanzelf zal gebeuren. Dat het je zal komen aanwaaien. Maar, wil je echt, echt, écht heel graag in een *tiny house* wonen? Ga er dan voor. Want waar een wil is, is altijd een weg. En ik spreek uit ervaring als ik zeg: het is de moeite waard!

Wil je alles over Tiny Houses weten?

De meest uitgebreide online cursus
voor maar € 145,00

Van dé Tiny House-specialist in Nederland

- 10 online lessen
- aangevuld met live events
- o.a. financiering, ontwerp en woonlocaties

Maak je dromen waar, ga naar:

Marjolein
in het klein

TinyFindy is hét platform voor
vraag en aanbod van tiny houses,
woonlocaties en producten.

www.tinyfindy.nl

ALLE ADVERTENTIES ZIJN INTERACTIEF. KLIK OP DE ADVERTENTIE VOOR MEER INFO.

BOSMAN YOUR TINY HOUSE
YOUR TINY HOUSE

**VOOR JOU
GEBOUWD!**

Van ontwerp tot realisatie

WWW.YOURTINYHOUSE.NL

INFO@YOURTINYHOUSE.NL

Chris woont *tiny* naast zijn dochter Jill

„Het kan GEWOON niet MOOIER”

Van onze correspondent in
OOSTERWOLD

Voor Chris de Vries (73) is het wonen op het terrein van zijn dochter Jill een droom die uitkomt. Hun hele leven delen ze al hun liefde voor de natuur en de wens om dicht bij elkaar in de buurt te wonen. Een wens die na een moeilijke levensperiode in het najaar van 2018 in vervulling is gegaan.

De voorgaande jaren waren voor de inmiddels dolgelukkige Amsterdammer niet gemakkelijk. In 2015 besluit hij zijn bedrijf, een duikshop en horecaonderneming in het zwembad van Almere-Stad, te verkopen wegens gezondheidsproblemen. Tijdens het verkoopproces komt hij er ook nog eens achter dat zijn vrouw Marja ongeneeslijk ziek is. Ze besluiten om de restende tijd van hun leven samen aan reizen te besteden. Bijna tegelijkertijd komt hun dochter Jill in aanraking met het concept van het experimentele bouwgebied Oosterwold. Het is liefde op het eerste gezicht. De bossen, de natuurlijke omgeving en de sfeer zorgen ervoor dat zij een plan lanceert; het bouwen van een *tiny house* voor haar ouders naast haar woning op eigen terrein.

Chris en Marja zijn blij met dit plan en stemmen ermee in. Na aftrek van de benodigde bruto vloeroppervlakte voor het huis van Jill, haar man Erik en hun kinderen, Damian, Robin en Julia, blijft er 60 m² over voor het bouwen van de woning voor Chris en Marja. Om haar plan voor haar ouders visueel

te maken ontwerpt Jill een maquette. Aan de hand hiervan deelt Marja hun toekomstige huis alvast een beetje in, maar helaas kan zij het resultaat zelf niet meer zien. Marja overlijdt nog voordat het huis af is. Chris staat er alleen voor als hij zijn intrek neemt in het *tiny house* en vindt het vooral erg moeilijk om de beslissingen voor de inrichting van het huis te nemen. Dit deed hij voorheen altijd met zijn vrouw samen, maar ondanks deze roerige tijd slaagt hij daar goed in. Hij ervaart de nabijheid van zijn dochter Jill, schoonzoon Erik en drie kleinkinderen daarbij als een grote steun. Zij helpen hem met het nemen van beslissingen naast de emotionele steun die zij hem bieden. Dat heeft tot gevolg dat er in de woonkamer, die 35 m² bedraagt, een gloednieuwe kastenwand hangt die de hele muur beslaat. Aan de andere kant van de woonkamer pronkt een luxe keuken. Het puntdak zorgt ervoor dat de kamer zeer ruimtelijk en groot oogt.

In de slaapkamer van 15 m² staat een tweepersoonsbed met nachtkastjes en de slim ingedeelde badkamer van 6 m² heeft een doorzichtige glaswand ter afscheiding van de douche,

Het puntdak zorgt ervoor dat de kamer zeer ruimtelijk en groot oogt

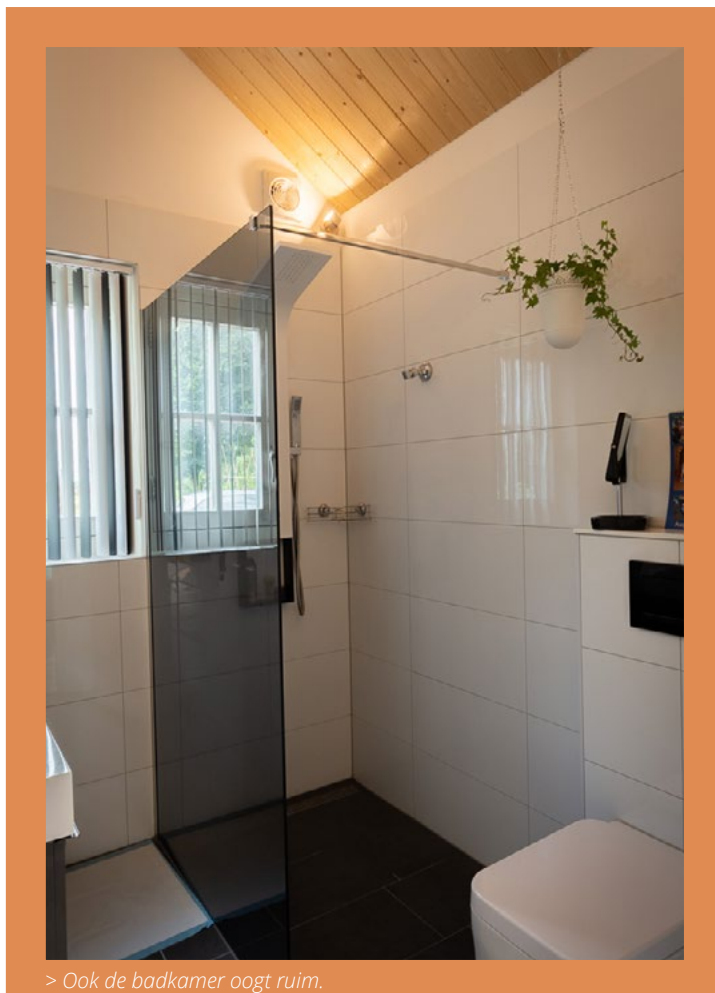

> De woonkamer van Chris oogt groot door het puntdak

wat voor een optisch ruim ogende badkamer zorgt. De gecombineerde voorraad- en technische ruimte is in totaal 9 m² groot. De openslaande deuren betrekken de tuin van 75 m² bij de woonkamer, waardoor de tuin een onderdeel van de woning lijkt.

De warmtepomp, die in Jills huis staat, zorgt voor het warme water en de vloerverwarming die door het hele huis ligt. De in totaal 30 stuks zonnepanelen liggen over de 2 daken van de huizen verspreidt. Deze zorgen voor de benodigde elektra die de 2 huishoudens nodig hebben. De houten *tiny* woning van Chris is net als de woning van Jill een Scandinavisch houtskeletbouwontwerp. Ook heeft hij net als zijn dochter de woning blauw laten schilderen, wat tezamen de sfeer van een microdorp in het hoge noorden oproept.

De tuin van Chris grenst aan het terrein waar Jill haar hobby's uit kan voeren; onder andere landbouw bedrijven en dieren houden. In de tuin staan dan ook al diverse soorten kersen-, appel- en perenbomen, bramen- en bessenstruiken en een complete moestuin inclusief kas. Daartussen scharrelen de kippen en eenden. Ook houdt dochterlief kwartels, konijnen en allerlei soorten vogels in een volière. Het wonen in Oosterwold heeft jammer genoeg wel nadelige gevolgen gehad voor Gijs de Gans. Deze mocht ook los rondscharrelen, maar is te grazen genomen door een van de vele vossen die in Oosterwold volop aanwezig zijn. Om de rest van

> Het *tiny* woonparadijs van Chris.

> Het huis van Chris ligt fraai in het groen.

de dieren te beschermen tegen dit gevaar hebben Jill en haar man de noodzakelijke maatregelen genomen. De dieren zitten in een hok en ze hebben ondergrondse dammen gemaakt, waardoor de vossen ook niet meer onder het hek door kunnen graven.

Op de vraag hoe het wonen in Oosterwold bevalt zegt Chris lachend: *de plek, de woning naast die van mijn dochter, de rust, het kan gewoon niet mooier*. Tevens vertrouwt de voormalige horecaman ons toe dat hij er een hobby aan heeft overgehouden, namelijk tuinieren. Het ziet ernaar uit dat Chris van zijn langgekoesterde droom werkelijkheid heeft gemaakt.

Ibolya Moór is onze correspondent in het experimentele Oosterwold (Almere). Iedere editie belicht zij een bijzonder woonproject in dit unieke bouwgebied. Ze legt ook de laatste hand aan het bijzondere verhaal van haar Hongaarse familie, dat binnenkort in boekvorm verkrijgbaar is: *De Vloek van de Hongaarse familie Moór*. Daarnaast deelt zij graag haar ervaringen om anderen te helpen inzien dat je je leven zelf kunt sturen. Dit doet Ibolya op sociale media en haar website via blogs, vlogs en gedichten.

En zij is apetrots, dat zij als selfmade projectontwikkelaar haar droomhuis heeft gebouwd in Oosterwold.

TINY HOUSES als oplossing voor SPOEDZOEKERS

Woningstichting Vechtdal Wonen zet *tiny houses* in voor mensen die met spoed een betaalbare woning zoeken. Eind 2018 werden 12 kleine huisjes opgeleverd in Dedemsvaart en eind 2019 krijgen spoedzoekers de beschikking over nog eens 15 *tiny houses* in Hardenberg.

Net als in de rest van Nederland heeft de regio Vechtdal te maken met een toename van mensen die om uiteenlopende redenen met spoed een betaalbare huurwoning zoeken. Echtscheiding, gedwongen verkoop van hun woning of het overlijden van hun ouders zijn enkele oorzaken van plotselinge huisvestingsproblemen. „Deze mensen vallen vaak tussen wal en schip, doordat zij weinig tot geen inschrijftijd hebben opgebouwd. De kans is groot dat je dan op een vakantiepark of bij iemand op zolder terecht komt. Je staat dan aan de zijlijn en dat willen we niet”, zegt Erik Slagter van Stichting Ommen Samen Sterk op de website van Vechtdal Wonen.

Samen met de tijdelijke druk op de woningmarkt en de woonproblematiek op recreatieparken bracht Vechtdal Wonen tot het plan om *tiny houses* in te zetten voor spoedzoekers. De huisjes hebben een woonoppervlakte van zo'n 25 m² en worden geplaatst op terreinen waarvoor de woningstichting of gemeente geen korte termijn plannen hebben. Bewoners dienen binnen 2 jaar door te stromen naar een reguliere huurwoning. Wie in aanmerking wil komen voor een *tiny house* dient bij aanmelding dan ook aan te geven wat zij tot dan toe hebben ondernomen om een woning te vinden en wat zij gaan doen om uiteindelijk een reguliere huurwoning te krijgen. Ook wordt hen gevraagd welke bijdrage zij aan de kleine woongemeenschap willen leveren. Aan het sociale aspect hecht Vechtdal Wonen namelijk veel waarde. „Wij vinden het belangrijk dat er verbinding ontstaat met de wijk en haar bewoners. Als bewoner blijf je dan betrokken bij de buurt waarin je woont”, aldus de woningstichting op haar website. Het speciale Samen Doen Team bespreekt wie er komen wonen, zodat er een gemêleerd gezelschap in de *tiny house*-wijkjes ontstaat.

© Van Laarhoven Combinatie Architecten

> Het definitieve ontwerp van de 30 woningen.

ECODORP BOEKEL bouwt ook voor MANTELZORG

Ecodorp Boekel timmert hard aan de weg. De bouwvergunning is eindelijk definitief en binnenkort start de bouw van 30 duurzame woningen en gezamenlijke gebouwen. Het Brabantse ecodorp wil een plek bieden voor iedereen en heeft daarom besloten ook een zestal woningen op te splitsen tot mantelzorgwoning.

De mantelzorgwoningen krijgen een eigen voordeur, huisnummer en een tussendeur naar de naastgelegen woning. De mantelzorgwoning biedt ruimte voor een huishouden van maximaal 2 personen, waarvan minstens 1 persoon mantelzorg nodig heeft.. 'Als de bouw klaar is verwachten we met ongeveer 50 volwassenen hier te wonen. Met elkaar gaan we zorgdragen voor de mantelzorgvragers en de mantelzorgers', aldus de initiatiefnemers op de website van Ecodorp Boekel, dat onlangs door dagblad Trouw een 20ste plek kreeg toegewezen in haar Duurzame Top 100.

Het toekomstige dorp is al actief op zoek naar zorgzame mensen, die een rol willen spelen in de mantelzorg. 'De mantelzorg zal, naast de eventuele eigen mantelzorger, verleend worden door een groep vrijwilligers van Ecodorp Boekel. Zo wordt de zorg gedeeld door meerdere mensen en kun je toch in een eigen huis wonen als je geen familieleden in de buurt hebt die mantelzorg kunnen bieden. We hebben nog nooit expliciet om mensen met bepaalde kwaliteiten gevraagd, maar gezien ons nieuwe aanbod van mantelzorgwoningen is er ook behoefte ontstaan aan mensen die zorgzaamheid als kernkwaliteit hebben.'

Het Brabantse wooninitiatief, dat wordt gesteund door de Provincie Noord-Brabant, houdt iedere derde zondagmiddag van de maand om 13.00 uur een informatiemiddag in Nia Domo in Boekel voor wie belangstelling heeft ecodorper te worden. Kijk voor meer info op ecodorpboekel.nl.

© Vechtdal Wonen

> Impressie van de tiny houses die in Hardenberg komen.

APPEN met FRIEDA

Frieda Bakker wacht nog steeds op haar visum voor de VS. Ze staat te popelen om daar met haar *tiny house*-bedrijf Frog Ventures te starten en de Amerikanen betaalbare en duurzame huisjes aan te bieden. Nog steeds alle tijd dus om met ons te appen en ons bij te praten over haar plannen en de *tiny house*-perikelen in het land van Uncle Sam.

Je wilt graag bijdragen aan het veranderen van de woningmarkt. Hoe zijn je plannen daarvoor?

Vrij simpel. Huisjes aanbieden als product en werken met ontwikkelaars die deze huisjes willen plaatsen. Dat klinkt wellicht ERG simpel, maar zo simpel is het. Het wordt nu niet aangeboden. Of beperkt. Of met veel extra kosten. Het box-systeem dat ik wil aanbieden is kostenreducerend ook met transport en het plaatsen van het huis. Er zijn geen dure kranen voor nodig. De wachttijd voor een huis, als je die ter plekke bouwt, is voor een aannemer bijna 6 maanden. Het bouwen duurt daar gemiddeld 18 tot 24 maanden! Wij leveren de huisjes van bestelling tot plaatsing in 8 weken! Dus om die woningmarkt te verbreden en het grote gapende gat van betaalbare woningen te vullen, zijn er goed en sneller gebouwde, kleinere woningen nodig. Die in het hele bouwproces minder kosten en dus goedkoper zijn.

Is het woningprobleem in de VS net zo groot als in Nederland?

Het probleem van de woningmarkt is hier allang niet meer een probleem voor mensen met een minimum loon of bijstand. Momenteel heeft de hele middenklasse in meer of mindere mate te kampen met het niet kunnen vinden van passende, betaalbare woningen. Ze noemen het in de media nu ook sinds kort *the next housing crisis*. De prijzen stijgen fors en nog steeds.

In Denver is de gemiddelde prijs voor een huis ruim 4 ton! Mensen worden gedwongen meer dan 1 baan te hebben om hun woning te kunnen betalen, als ze überhaupt een lening kunnen krijgen.

Pffff, dat klinkt serieus. Wat zijn in de VS de redenen voor deze crisis?

De economie en de aantrekkende markt, maar ook de beperkte hoeveelheid aannemers. Er is de afgelopen jaren in de USA heel erg gefocust op *je moet naar college*. Er is een verzadiging van hoog opgeleide mensen, die geen hamer kunnen hanteren. Dat is in Nederland ook een herkenbaar probleem. Als gevolg hiervan zijn de lonen voor vaklieden in een paar jaar tijd verdubbeld en er is dus een groot tekort aan deze mensen. En in de bergen is het helemaal erg. De aannemers die er zitten zijn vervolgens beperkt beschikbaar met de genoemde wachtlijsten van een half jaar. Ze slaan soms kleine bouwprojecten zelfs af. Ze hebben het voor het kiezen.

Sta je daar dus met je startende gezin en gemiddelde baan. Geen behoefte en mogelijkheid de beschikbare vaak grote dure huizen te kopen en dan wordt je ook nog eens ontzettend beperkt in zelf bouwen door het gebrek en hoge kosten van aannemers. Daar wil ik dus verandering in aanbrengen

Dus je wordt een voorvechter van betaalbare woonvormen?

Ik zou dat zo niet willen zeggen. Het gaat voor mij ook voorbij de betaalbaarheid. Het gaat me bijvoorbeeld niet om goedkoop. Het is mogelijk door verandering van bouwen de kosten te reduceren en tegelijkertijd kwaliteit te leveren. De bereikbaarheid voor meer mensen voor het hebben van een eigen woning zit hem dan in zowel het feit dat het kleiner is en anders gebouwd. Ik ben meer een *human scale living*-advocaat. Dat je als mens in staat moet kunnen zijn om een huis te hebben dat past bij je leefstijl en persoon. En niet andersom, dat je je leven laat dirigeren door wat er op dit moment op de woningmarkt is.

Is het zo erg bij de meesten?

Ja. Het gaat ook veel verder dan vaak gedacht wordt. Vooral onbewust. Als jij namelijk meer of anders moet werken dan je kunt of wilt, om te betalen voor de woning die je hebt maar niet bij jou past, dan word je als mens erg beperkt. Ik zou dit zelfs de armoede van het Westen willen noemen. Niet armoede in de zin van geld, maar in beperking van vrijheid. Werken op een plek waar je niet goed zit, om te betalen voor een huis dat niet past, dat kan vooral op lange termijn ontzettend veel stress geven, depressie, burn-out. Dit wordt in mijn ogen zwaar onderschat.

Je zegt dus eigenlijk dat de huidige woningmarkt ook een gezondheidsprobleem is?

En een maatschappelijk probleem. Buiten de stress en mogelijke depressie om, gaan je hersenen zich dan ook richten op eerste levensbehoeften: brood op de plank en een dak boven je hoofd. Dit kan soms subtiel gaan, maar dit betekent ook dat je als mens niet of moeilijk verder kunt ontwikkelen.

Dit wordt goed weergegeven in de Pyramide van Maslov. Het is een bekend psychologisch verschijnsel. Zonder die verdere ontwikkeling, waar we in meer of mindere mate *en mass* inzitten, staan we in mijn ogen als mensheid dus ook bijna stil. Gelukkig beweegt, vooral in Europa, er ook veel, maar dat is ook ERG hard nodig. De beperkende woningmarkt is in mijn ogen een van de redenen waarom er onderhuids (en soms heel direct) zoveel schuurt.

Daarnaast worden er, met wat ik ga doen, nog een paar hele belangrijke klappers gemaakt. Bouwen in een fabriek geeft tot 50% minder bouwafval! Plus, omdat ze tot 95% in de fabriek worden gemaakt, is de schade aan de bouwplek zelf beperkt. Ik kan bijna niet meer zonder afschuw kijken naar sommige bouwputten. Ik werk graag direct aan verschil en kan dat op deze manier doen. Niet simpel, dat weet ik, maar de contacten zijn er. De behoefte ook. Dus *connecten* die *dots*!

Goed verhaal! Volg je de ontwikkelingen in NL ook nog op de voet?

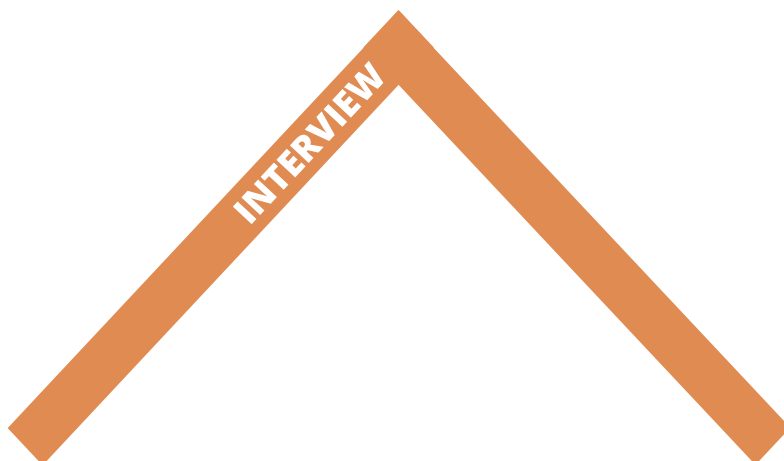
Zijdelings. *Tiny house* technisch gesproken: er zijn er veel inmiddels! Dat was toen ik begon in de *tiny house*-beweging in 2013 wel anders! Die was er nog niet! Ik hoop dat het zich ontwikkelt in een gegeven. Wat ik daarmee bedoel is dat de projecten die ik tot nu toe gezien heb vaak van tijdelijke aard zijn. Soms 2 jaar, 5 jaar. En dan? Zou het niet mooi zijn als er meer ruimte is voor wijzigingen van bestemmingsplannen voor andere vormen van wonen?

Zeker! Je ziet wel vooruitgang dus?

Jazeker! De bouwsector in Nederland is nog erg gek op het gebruik van beton en steen. Er wordt hier in feite veel te degelijk gebouwd. Ik vind daarom de ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld van Woonpioniers en Wickelhouse interessant. Modules van hout, gebruik van karton, meer natuurlijke materialen. En dit gaat voorbij een *tiny house* op wielen en betaalbaarheid. Ook hier, anders bouwen, anders wonen, vaak circulair. Het is een brede verandering. Blij mee! Ik ben erg benieuwd hoe het er over 5 jaar uitziet!

Het is vaak een kwestie van het juiste moment en de juiste mensen en dan... klik! Dat vind ik het leukst! Het verbaast me ook steeds dat sommige zaken niet al eerder hebben geklikt. Ik vind het dan zo logisch als ik al die elementen los zie staan dat er alleen nog maar een brug tussen hoeft. Nou, dan bouwen we die bruggen toch! Ik kom er steeds vaker achter dat heel veel, misschien zelfs wel alle, elementen er eigenlijk al zijn. Ze moeten elkaar alleen nog vinden.

„RADICALE omslag nodig in denken over BOUWEN”

Mart de Jong tekent in 2003 voor de succesvolle studentenwoning Spacebox. Hij vindt zichzelf een atypische *tiny houser*, die meent dat Nederland een groter aanbod aan kleine woningen nodig heeft. Circulair bouwen moet daarbij voorop staan, maar volgens hem staat dit in de bouwsector nog niet eens in de kinderschoenen. „Voor mij staat vast dat er een radicale omslag gemaakt zal moeten worden in het denken over bouwen”, zegt De Jong. Zelf wil hij daar een bijdrage aan leveren met zijn nieuwe project Space Cube.

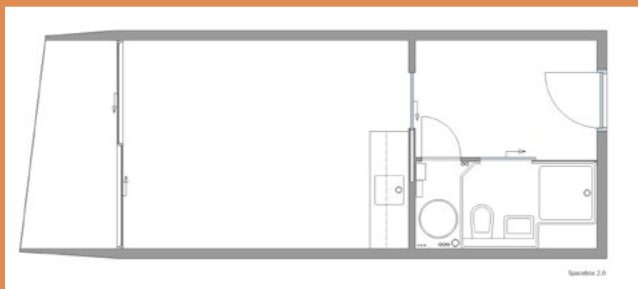
> Mart de Jong bij zijn succesvolle Spaceboxes in het centrum van Almere-Stad.

Duizend Spaceboxes worden er tussen 2004 en 2009 geproduceerd en geplaatst bij universiteiten en hogescholen. De kleurrijke woonstudio's van 18 en 24 m², compleet met verblijfsruimte, keuken en badkamer, blijken een succes in de tijd van hoge kamernood onder studenten. „En volledig volgens de eisen van het toenmalige Bouwbesluit”, vertelt ontwerper Mart de Jong, die zijn werk als interieurarchitect combineert met een baan in de zorg. „De studio maakte deel uit van een modulair bouwsysteem dat ook voorzag in trappenhuizen en verkeersruimten. Er kon tot driehoog gestapeld worden zonder dat er geheid hoefde te worden. De studio's rolden geheel gebruiksklaar van de lopende band en hoefde op locatie alleen nog ingeplugd te worden op de nutsvoorzieningen.” Dat het succes van de Spacebox nog niet is verjaard blijkt wel uit het feit dat alle 1000 studio's nog in gebruik zijn. Deels als woning voor Nederlandse studenten en jongeren en deels in Duitsland voor het onderbrengen van asielzoekers.

Door de steeds groter groeiende vraag naar kleine woningen werkt De Jong al enige tijd aan een nieuwe verbeterde Spacebox: de Space Cube. Ook deze gaat geheel voldoen aan het Bouwbesluit en krijgt een modulair bouwsysteem, waardoor de studio's horizontaal en verticaal aan elkaar kunnen worden gekoppeld. „Elke module heeft een inwendige maat van 3.30 bij 2.40 meter en een plafondhoogte van 2.60 meter. De standaard woonstudio heeft

een vloeroppervlak van 28 m² en bevat een hal, verblijfsruimte, open keuken, badkamer, technische ruimte en een buitenruimte. De studio kan worden uitgebreid met modulaire elementen, waarmee meerdere verblijfsruimten kunnen worden gecreëerd”, schetst de architect, die zijn nieuwe creatie geheel zelfvoorzienend wil maken. „Het dak van de Space Cube is voorbereid voor het monteren van zonnepanelen in combinatie met een thuisbatterij en een zonneboiler. Een laadpunt voor een elektrische auto is als optie verkrijgbaar. De Space Cube heeft een hoge isolatiewaarde en de vloerverwarming is voorzien van PCM-warmte-accu's, waardoor het energieverbruik voor verwarming met 50% wordt gereduceerd.”

Mart de Jong heeft bij zijn ontwerpen altijd al een grote interesse voor bouwmaterialen. „Vooral de manier waarop materialen worden gebruikt in producten en voor de maakindustrie die deze materialen en producten voortbrengt. De Spacebox was in zekere zin een illustratie van deze interesses. De studio is gemaakt door een jachtbouwbedrijf met materialen uit de jachtbouw, zoals glasvezelpolyester, en met jachtbouwtechnieken, zoals vacuüminjectie in mallen en verlijming van onderdelen”, vertelt De Jong, die gezien de transitie naar circulair bouwen het met zijn Space Cube over een heel andere boeg gooit. „Tijdens mijn onderzoek voor een nieuw ontwerp stuitte ik op *Design for Disassembly*. Een ontwerpstrategie waarbij een

> Impressies van de Space Cube.

© Mart de Jong

product op de tekentafel al ontworpen wordt met het oog op het moment dat het aan het aan het einde van de gebruiksfase weer uit elkaar genomen wordt. Lijm- en lasverbindingen worden dan ook vermeden en vervangen door boutverbindingen, insluiten, inklemmen en zelfs klittenband-verbindingen."

De materiaalliefhebber zet vervolgens vol in op deze ontwerpstrategie bij het uitdenken van zijn Space Cube, die in zijn visie tot in het kleinste onderdeel uit elkaar genomen moet kunnen worden. „Daardoor ontstonden weer nieuwe uitdagende vragen. Bijvoorbeeld of voor elk los onderdeel een volgende bestemming kan worden gedefinieerd via recycling of hergebruik. Of kan ieder onderdeel bestaan uit een mono-materiaal, dat gerecycled kan worden volgens al bestaande processen en wellicht zonder toevoeging van nieuwe materiaal. Wat dat betreft beschouw ik de Space Cube als een levend project, waarbij het product door de tijd heen steeds verder geoptimaliseerd wordt. Dit in een *open source*-omgeving en in samenwerking met hogescholen en universiteiten. Space Cube wordt straks dan ook geleverd met een materialenpaspoort, wat inhoudt dat voor elk onderdeel een beschrijving beschikbaar is van de mogelijkheden van hergebruik of recycling. Mijn ambitie is om een woning te ontwikkelen die 100% circulair is en 100% zelfvoorzienend op het gebied van energieverbruik", aldus de bevoegen architect, die als aftrap voor zijn project binnenkort een crowdfundingcampagne start voor het bouwen van een eerste werkend prototype in 2020.

Het ontwerp van De Jong heeft veel ingrediënten van een *tiny house*. Hij ziet zichzelf ook als een *tiny*

„Mijn ambitie is een woning te ontwikkelen die 100% circulair is en 100% zelfvoorzienend in energieverbruik”

2050 geheel circulair te zijn. Ik heb het gevoel dat er binnen de sector nog niet een begin van een idee is hoe deze transitie aangevlogen zou moeten worden. Hier en daar vindt wel innovatie plaats op productniveau en hier en daar vindt wel wat ketensamenwerking plaats, maar een integrale evaluatie van het maakproces van woningen ontbreekt. Voor mij staat vast dat er een radicale omslag gemaakt zal moeten worden in het denken

over bouwen en dat er een geheel nieuwe *toolkit* ontwikkeld zal moeten worden om de transitie naar circulair bouwen mogelijk te maken. Mijn ambitie is om met Space Cube een bijdrage te leveren aan het optuigen van die *toolkit*."

houser, maar dan wel een atypische. „Het gemiddelde *tiny house* is een uniek product, vaak op ambachtelijke manier gebouwd, grond gebonden en het liefst op een locatie in het groen. Ik richt mij op een seriematige productie in een industrieel proces, te bouwen in een hoge dichtheid en bij voorkeur in een stedelijke context. Dat komt voort uit mijn gedachte dat de grootschalige uitdagingen van onze tijd vragen om opschaalbare oplossingen. Ik ben een groot voorstander van een veel grotere diversiteit in woningtypes, met een veel groter aanbod aan kleine woningen. Niet alleen groeit de doelgroep die daarmee bediend zou worden, zoals studenten, singles, starters, ouderen met een kleine beurs en al die anderen voor wie het huidige aanbod financieel onbereikbaar is, maar ook is er voor een kleine woning minder materiaal en onderhoud nodig, zijn de bouw- en energiekosten lager en blijft er aan het eind van de gebruiksfase minder materiaal over dat gerecycled moet worden."

Het wordt volgens De Jong hoog tijd dat in Nederland het circulaire bouwaspect serieus wordt genomen. „De bouwsector staat voor de uitdaging om in

VOLG DE LAATSTE
ONTWIKKELINGEN
VIA SPACECUBE.NU

LEER JE EIGEN TINY HOUSE ONTWERPEN EN BOUWEN

HEB JIJ EEN MINI-MOESTUIN OF MOESTUINIER JE IN POTTEN EN BAKKEN?

Moesmeisje geeft praktische tips, maakt handige video's en deelt heerlijke recepten.

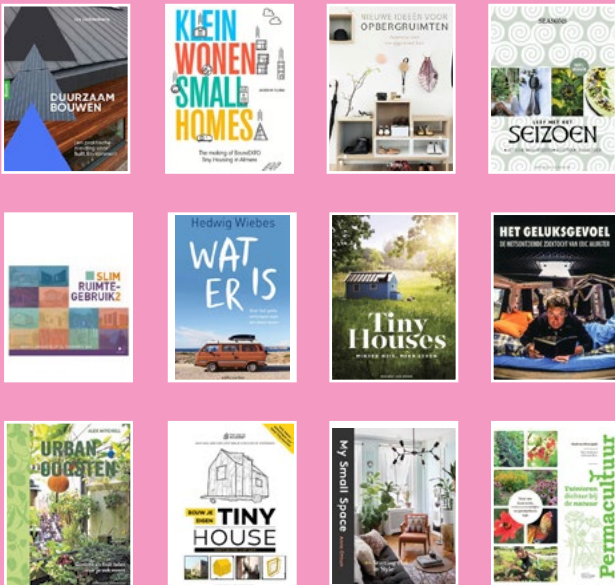
WWW.MOESMEISJE.NL

ALLE ADVERTENTIES ZIJN INTERACTIEF. KLIK OP DE ADVERTENTIE VOOR MEER INFO.

MEER LEZEN OVER KLEIN WONEN?

Kijk in onze webshop voor mooie boeken

WEBSHOP

OFF-GRID - TINY THINGS - BOEKEN

Neem eens een kijkje. [KLIK HIER](#)

NU BESTELLEN! KLIK HIER

KLEINER WONEN EN LEVEN:
GEEN HYPE MAAR TREND

20 voorbeelden met uitgebreide beschrijvingen, foto's en video's

SLIM RUIMTE-GEBRUIK 2

U kunt dit e-book bestellen op www.bouwtotaal.nl/slim-ruimtegebruik-2

LEVEN MET *HUISDIEREN*

Eén van de dingen die me opvalt sinds ik in een klein huis woon zijn de beestjes. Overal beestjes. Er krioelen elke dag en nacht wel dieren in en uit ons huis. Dat was me nooit zo opgevallen in een 'normaal' huis. En uiteraard sinds we op een landgoed wonen, zijn de aantallen verdubbeld. De reden waarom ik daar even bij stil sta, is omdat ik deze maanden veel in onze hoofdstad zit, voor werk. Ik woon de helft van de week weer in een stenen rijtjeshuis. En daar zijn gewoon geen beestjes, tenminste niet zichtbaar voor het oog. Het stikt er van de ratten, duiven en muizen, maar insecten zie je er amper.

In ons *tiny house* staan de deuren en ramen altijd open. Dus logisch dat er veel gevraagd en ongevraagd bezoek binnenkomt. Ons panorama uitzicht boven wordt gedomineerd door spinnen, allerlei soorten. Je hebt de springspin, de dikke luisaard, hooibalen en kleine doorzichtige units. Mooi om te zien en ontzettend nuttig, want de andere huisdieren zijn wat minder handig. Zoals muggen en vliegen. Ze vreten je op, zitten op je eten en ik weet niet of jullie bekend zijn met de *wake-up-fly*, maar die gaat 's ochtends constant op je hoofd zitten en in je oren zoemen. Een klamboe zou ik dus niet ontpullen!

Dan hebben we nog de wespen. Die kwamen gezellig bij ons wonen, zo'n 2 maanden nadat we ons geïnstalleerd hadden op Roggebotstaete. 2 prachtige nesten. Topkwaliteit, dat zag je zo. En niet zo gek, ze schrapen namelijk stukjes hout van onze gevel. Dat malen ze tot pulp en daar maken ze een *tiny house* van. Onze eens zo mooie donkere gevel heeft nu vele lichte vlekjes. En op een of andere manier is ons huis ook aantrekkelijk voor sprinkhanen. Niet die schattige, die bruine kleintjes, maar

BLOG

Noortje Veerman, alias Noortje Regeltut, heeft altijd klein gewoond. Ze is meesterlijk in ontpullen, dol op gezelligheid, leert graag van ervaringen en wil anderen op weg helpen, zoals zij samen met partner Jan-Wilem doet met de Tiny House Academy.

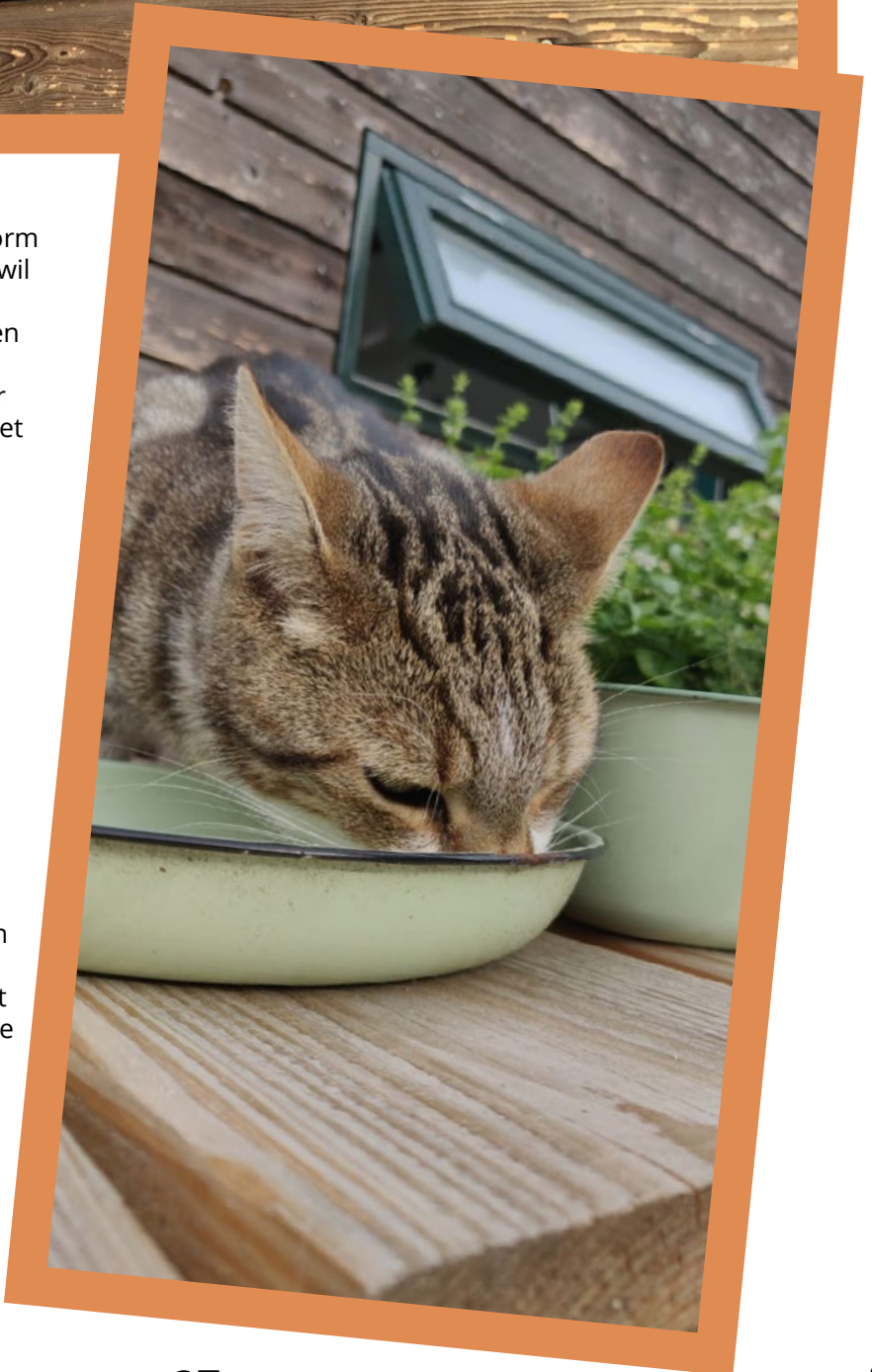

NOORTJE

die enorme groene Japie Krekels. Ik schrik elke keer weer, als er zo'n enorm beest op de ramen kruipt en op mij wil springen. Probeer dan maar eens te vluchten op 18 m2. Inmiddels hebben we twee prachtige kralengordijnen aangeschaft en hopen we op minder medebewoners. Tot dusver maakt het nog geen verschil.

Maar de allerliefste, allerleukste aanwinst is toch wel Poes, de aanwaaikat. Ze werd al gevoerd en gekroeld door Kjeld en Linde en sinds een maandje door ons. Hij is elke dag op jacht en avontuur, de muizenbilletjes (inclusief staartjes) liggen in de tuin. En midden in de nacht horen we een kleine miauw: Poes vraagt dan toestemming om het huis binnen te komen. Er liggen al een paar brokjes voor haar klaar. Je hoort geknaag en dan nestelt ze zich op een schapenvachtje voor een dutje. Zodra de eerste zonnestralen doorkomen, is ze alweer weg om het landgoed onveilig te maken. Een fijne bijkomstigheid is dat ze natuurlijk muizen en ratten weghoudt. Maar het leukste is als ze gezellig met je meeloopt; elke avond maak ik een wandeling. Dan zie ik andere *huisdieren*, zoals herten, reeën, vossen, schapen en roofvogels. Maar dat is weer een ander verhaal.

Een klein KUNSTJE

Tekst & illustratie: Marcel van Mierlo

Architecten en kunstenaars maken graag zinnenprikkelende nieuwe ruimtes en sprankelende kunstwerken. In de wereld van kleine gebouwtjes heb ik een paar pareltjes gevonden. Zelf bedacht, zelf ontwikkeld en vaak zelf gebouwd.

© Lisa & Rich

Cobhouse van Lisa en Rich

Dit verbluffend mooie huisje met geboetseerde wanden kijkt uit over de oevers van een klein stroompje in het Engelse Somerset. Lisa en Rich hebben rondhout van de lariks- en kastanjabomen uit de plaatselijke bossen verzameld om het frame te bouwen en gebruiken klei uit het beekje om COB te maken. COB is een natuurlijk bouw materiaal van grond (klei en zand), water, stro en soms een deel kalk.

© Lisa & Rich

De noordelijke en oostelijke gevels van het huisje zijn gebouwd met strobalen, die zijn afgewerkt met COB. De zuidelijke en westelijke gevels zijn sierlijk bewerkt door met de COB te boetseren. Het dak van het huisje is betegeld met ceder shingles. Rich is een ambachtelijke houtbewerker en heeft zelf ook nog eens de prachtige ramen en de artistieke deur gemaakt.

Exbury egg van Stephen Turner

Kunstenaar Stephen Turner is gespecialiseerd in toekomstverkenningen voor milieuorganisaties. Vanuit zijn *Exbury egg* verkent hij de wereld van planten en dieren en vraagt hij bijvoorbeeld aan de zuidkust van Engeland aandacht voor de

© Stephen Turner

ontwikkeling van riviermondingen. Een mooie missie in een bijzonder waterhuis, of is het een woonboot?

Geïnspireerd door nestelende zeevogels ontwerpt Stephen Turner de *Exbury egg* samen met de ontwerpers van PAD. Het huisje wordt lokaal gebouwd door botenbouwer Paul Baker en is ongeveer 6 meter lang en 3,6 meter in diameter. Lokale douglasspar is gebruikt voor de ribben en binnenste *framing*, vergelijkbaar met de traditionele scheepsbouw, die je eeuwenlang kon vinden aan de rivier Beaulieu. Wat een uniek kunstwerk!

© Stephen Turner

bepikt. Je vindt er geen elektriciteit en er is geen toegang tot water. Een ecologisch toilet bevindt zich op enige afstand van de boomstam. Er is wel een geïntegreerde klimmuur voor kinderen, dat dan weer wel. Le Tronc Creux is niks meer of minder dan een ruimte voor 9 personen om te luieren, te slapen, te spelen en eens rustig na te denken. Een functioneel onderkomen, kunstig vormgegeven als boom.

Tronc Creux van Bruit du Frigo

De Franse ontwerpstudio Bruit du Frigo (vrij vertaald: lawaai van de koelkast) heeft zich laten inspireren door omgevallen boomstammen, die zo vaak beschutting bieden aan kleine dieren. Le Tronc Creux, wat *de holle stam* betekent, is ongeveer even groot als een container en biedt een avontuurlijke overnachting in de bossen van Bordeaux.

De holle boomstam is vooral bedoeld als plaats om te slapen op unieke locaties. De voorzieningen zijn

© Bruit du Frigo

© Bruit du Frigo

© Bruit du Frigo

© Van Den Yssel-Richards

© Van Den Yssel-Richards

© Van Den Yssel-Richards

Giant Shoe van Judy en Steve

De handgebouwde *Giant Shoe* doet denken aan een sprookje. Steve en Judy Van Den Yssel-Richards uit Nieuw-Zeeland willen eigenlijk een theepot maken of een boomhuis, maar besluiten uiteindelijk om in een schoen te gaan wonen.

De constructie is gemaakt van ferrocement en na een jaar noeste arbeid mag het resultaat er zijn. Een gedetailleerd afgewerkte schoenwoning, inclusief open haard, keuken, badkamer en een slaapkamer met balkon. Een kunstwerk met een Nederlands tintje. Judy's ouders emigreerden in de jaren '50 naar Nieuw-Zeeland. Harriëtte, haar dochter, is geboren tijdens een verblijf van een jaar in Groningen.

Glas in lood van Neile Cooper

Neile had eigenlijk een leeskamer en studio nodig en ze wilde haar glas in lood kunst laten zien in een groter object. Maar ze gebruikt haar glazen huisje inmiddels ook om er in te slapen als het weer het toelaat. Zelfs in de winter, en dat zonder verwarming en zonder badkamer. *Glass Cabin is bijna volledig gemaakt van gerecycled materiaal*, zegt de kunstenaar. *De daksparanten komen van omgevallen bomen, hout heb ik verzameld na een storm bij de beschadigde veranda van de burens. En ik heb goed gezocht naar oude kozijnen en er heel veel gevonden.*

Marcel van Mierlo is bouwkundig ingenieur met een passie voor kleine gebouwen, zeilen en bijen. Blogt regelmatig over bouwsels, die je zo in je achtertuin zou kunnen zetten. op zijn blogpagina *Leven in Tuinen*. Tevens schrijver van de boeken *Slim Ruimtegebruik 1 & 2* met zelf getekende illustraties!

Inclusief Wonen

Inclusief Wonen kan gerust als een aparte woonvariant aangemerkt worden. In heel veel woonvarianten zit een aspect van inclusief leven, zoals wederkerigheid, omkijken naar anderen, burenhulp, mantelzorg, buurtverbinding, elkaar helpen in het gebruik van thuishetchnologie en e-health, netjes houden van de buurt, buurtbijeenkomsten organiseren, rekening houden met duurzaamheidsaspecten enzovoorts.

Wat Inclusief Wonen onderscheid van andere woonvarianten is dat er een gestructureerde wisselwerking is met de gemeente om waar mogelijk de randvoorwaarden voor het Inclusief Wonen te versterken. Dat kan door overleg in een Alliantie voor Langer Comfortabel Wonen.

In zo'n alliantie kan bijvoorbeeld gewerkt worden aan toegankelijkheid van de openbare ruimte, veiligheid en het stimuleren van gebruik van thuishetchnologie, zoals het SchermVan van LaCoTA. Maar ook aan differentiatie met meer woonvarianten, waaronder andere en nieuwe woonvarianten als vormen van Gemeenschappelijk Wonen zoals Virtuele

> Virtuele gemeenschappen maken gebruik van internet.

Woongemeenschappen en Buurgemeenschappen. Ook kunnen er meer woningen met zorgzekerheid komen en actie worden ondernomen om eenzaamheid tegen te gaan. Dit laatste kan onder meer door het aanbieden van een woon- en leefscan vanuit een wijkleerbedrijf.

De omslag in het leven van vitaal en actief zijn naar behoefte aan enige ondersteuning kan geleidelijk of plotseling plaatsvinden. Dan kan gebeuren door een ongeluk, ziekte, een beetje ouder worden of gewoon omdat je de 90 of 100 jaar begint te bereiken. Verhuizen naar een andere woning is soms nodig maar lang niet altijd. Veel woonvarianten zijn er namelijk al op gericht om in de buurt meer naar elkaar om te kijken. Wederkerigheid spreekt velen aan!

Sommige woningen en woonvarianten zijn gebouwd zoals woningen bedoeld zijn; geschikt voor iedereen! En sommige woonvarianten zijn gericht op extra zorgzekerheid in de buurt of op extra zorg in het gebouw. Woonvarianten zijn er in grote en in *tiny* uitvoeringen.

© Gerda Altmann

Wim Kromwijk belicht iedere editie een aspect van Anders, Actief en Comfortabel Wonen in een kleine woning. Wim is directeur van LaCoTA, een inkoopcoöperatie op het gebied van anders, actief en duurzaam wonen. Kernbegrippen daarbij zijn buurgemeenschappen, participatie, veiligheid, personenalarmering, domotica, (digitale) mantelzorg, WMO en het opzetten van een open standaard voor een landelijk werkend mantelzorgprogramma. Dit alles om met moderne slimme thuishetchnologie langer comfortabel thuis te kunnen blijven wonen. LaCoTA geeft op haar [website](#) en in haar [nieuwsbrief](#) veel informatie over [mantelzorgwoningen](#), [gemeenschappelijk wonen](#) en [comfortabel wonen](#). Wie een vraag heeft aan Wim kan hem [mailen](#).

groene avonturen

Met Groene Avonturen geef ik wildplukwandelingen en wilde kookworkshops. Daarnaast schrijf ik over natuurlijk en avontuurlijk leven op mijn blog.

Met als doel: mensen laten zien hoe mooi natuurlijk(er) leven is.

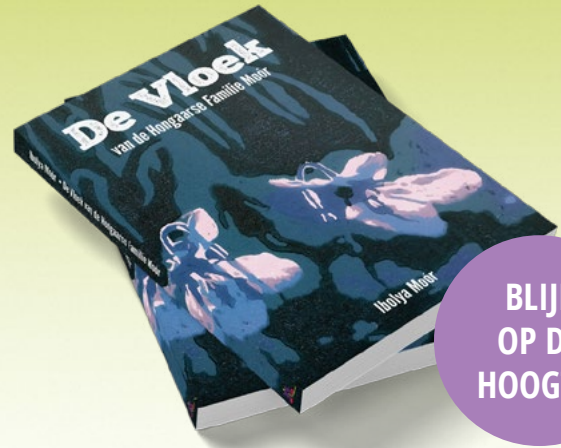
www.groeneavonturen.nl

IBOLYA MOÓR

Debuteert binnenkort

met een fascinerende thriller:

**BLIJF
OP DE
HOOGTE!**

Schrijf je nu vrijblijvend in op:
 www.ibolyamoor.com

 @Ibolyaschrijft @doorwijzer doorwijzer33@gmail.com

© Foxinity Graphic Design

ALLE ADVERTENTIES ZIJN INTERACTIEF. KLIK OP DE ADVERTENTIE VOOR MEER INFO.

OFFROAD DOG.NL

WIJ VERKOCHTEN ONS HUIS, BOUWDEN
EEN TINY HOUSE EN GAAN REIZEN
MET ONZE 4X4 MET DAKTENT.

Download nu ons GRATIS ebook!

(op www.offroaddog.nl)

Als je ons artikel over onze zoektocht naar een beter leven hebt gezien in deze editie van Klein Wonen Magazine, dan is je bekend dat we ons 'Finding A Better Way To Live'-project nog steeds volle aandacht geven. We blijven reizen langs tal van eco-initiatieven. Vind je onze filmpjes, verhalen en ervaringen leuk? Dan is het fantastisch als je ons wilt steunen, zodat we dit kunnen blijven doen!

Steun ons door een stokbroodje te doneren.

KLIK HIER

FINDING A BETTER
WAY TO LIVE

www.findingabetterwaytolive.com/support-us

ELKE'S TINY PLEASURES

Voor Elke Rabé is het mooie aan klein wonen en ontspullen dat wat overblijft haar heel blij maakt. Zij kan heel tevreden zijn met wat er is en gelukkig worden van kleine dingen. Betekent dit dat Elke heel spartaans leeft en aan het afzien is in haar zelf ontworpen *tiny house*? Nee, integendeel. Zij heeft gezorgd voor een comfortabele basis en geniet er elke dag van. Blij ei? Ja, zo wordt Elke regelmatig genoemd en daar is zij stiekem nog trots op ook. Er is bij haar ook ruimte voor de andere kant. Ze doet dan ook nooit *alsof*, maar haar *tiny pleasures* heffen dat ruimschoots op. Voor Klein Wonen Magazine somt zij ze eventjes op.

© Elke Rabé

PERSOONLIJK INTERIEUR

Binnen heb ik zoveel mogelijk afgestemd en ontworpen op de spullen die ik al had. Enerzijds omdat ik niets nieuw wilde kopen, anderzijds omdat ik niets wilde weggooien, want veel van mijn spullen hebben een emotionele waarde. Het meeste heb ik gekregen, omdat ik eigenlijk nooit veel koop voor mezelf. Doordat vrijwel elk meubelstuk of object voor mij verbonden is aan een persoon hecht ik veel waarde aan wat ik wél heb. Verder heb ik veel gebruik gemaakt van restmaterialen; gewoon omdat het leuk is van afval nieuwe dingen te maken. Zo is mijn aanrecht gemaakt van oude vloerdelen en heb ik restjes verf van vrienden gebruikt die dat al jaren ergens in de garage hadden staan. Een oud schoolbord is nu opklaptafel, een oude balk fungeert als prachtige bedrand en oude aardappelkistjes heb ik omgetoverd tot bank met opslagruimte. Het pronkstuk in mijn huis is een erfstuk: de secretaire

van mijn oudtante. Een secretaire in een *tiny house* lijkt een onlogische keuze, maar het blijkt enorm handig te zijn. Ik heb er zelfs 2!

KOFFIEMOMENT

Ik begin de dag altijd met een overheerlijke kop Moyee coffee. Ik heb een Quickmill espressoapparaat. Ook dat lijkt

© Elke Rabé

misschien raar in een *tiny house*; zo'n enorm apparaat, maar het valt me op dat meer *tiny house* bewoners kiezen voor goede koffie. Mijn idee: liever een paar écht lekkere koffiemomenten per dag dan ongemerkt smerige koffie wegwerken om het koffiedrinken. Ik heb mijn aanrecht zelfs ontworpen op de afmetingen van het apparaat, want waarom zou een aanrecht overal 60 cm diep moeten zijn? Links gebruik ik alleen het espressoapparaat en is hij 40 cm diep, rechts waar het authentieke Etna gastoestel staat is het precies de diepte die ik nodig heb voor de voorraadkratten die eronder staan. Dat is het voordeel van je eigen interieur ontwerpen: alles is mogelijk.

Ik heb in de Alpen gewoond en daar viel het me altijd

DAKRAAM

© Elke Rabé

op hoe fantastisch de sterrenhemel eruit kan zien. Ik ging er speciaal nog voor naar buiten 's avonds. In mijn *tiny house* heb ik het beter bekeken: ik ontwierp een openslaand dakraam boven mijn bed. Het levert niet alleen een prachtig uitzicht op die sterrenhemel 's nachts, het is natuurlijk ook heerlijk om met het raam open te slapen, zeker in de zomer. En het kan verrassend vaak, kamperen op een dik matras; echt heel luxe. Bovendien zorgt het raam voor een heel lichte uitstraling in de woonkamer overdag. Ik heb mijn bed namelijk los hangen in de ruimte. De trap gaat er achter langs en ik heb er geen verdieping van gemaakt. Het licht komt dus het hele huis in.

OPENSLAANDE DEUREN EN DRAAIKIEPRAMEN

Ook op andere plaatsen heb ik gekozen voor veel lichtinval. Ik heb het snel koud en ik houd ervan om in de zon te zitten, dus ik heb overal mogelijkheden gecreëerd om, ook in de winter, in de zon te kunnen zitten. 's-Ochtends word ik al wakker met de zon op mijn gezicht door het raampje boven op oost. Ook dit

© Elke Rabé

raampje kan open, wat voor zowel 's nachts als het ontbijt heerlijk is. Op de zuidoosthoek heb ik twee grote ramen gecreëerd waar ik de hele ochtend in de zon kan zitten en wat prettig licht op mijn werksecretaire geeft. Later schijnt de zon dan door twee enorme openslaande deuren naar binnen. Het is heerlijk om in januari al met de deuren open te zitten en écht dat kan! Met zoveel licht op de zuidgevel is het wel belangrijk om ook na te denken over mogelijkheden om warmte buiten te houden in de zomer, want een *tiny house* warmt snel op. Zeker in de keuken wil ik de zon niet op het aanrechtblad. Om die reden heb ik een oude deur een dubbelfunctie gegeven. Het is een mooi en sfeervol interieurobject tegen de wand, een kapstok hangt er mooi tegenaan en breekt het vlak, maar belangrijker: het is een schuifdeur die voor het keukenraam rolt als het warm is. Ook over een fijn binnenklimaat heb ik goed nagedacht bij alle ramen. Alles kan tegen elkaar opgezet worden, waardoor de warmte er in een paar minuten uit is. Op de lange gevels heb ik in tegenovergestelde hoeken grote draaikiepramen ontworpen, zo stroomt er altijd lucht door de ruimte.

PANORAMARAAM

© Elke Rabé

Ik wist hoe mijn huis zou komen te staan en waar het meest prachtige uitzicht is. Dus heb ik gekozen voor 2 panoramaramen op het noorden. 1 op ooghoogte beneden en 1 ter hoogte van mijn bed. Beneden kijk ik uit over de polder, een wijds uitzicht met alleen maar natuur. Ik zette tijdens de bouw wat Playmobil poppetjes in het kozijn, waar ik later klimmers van wilde maken. Ze zijn nooit meer weggegaan, want het lijkt net alsof ze in een schilderij staan en geven een super leuk effect. De poppetjes hangen nu in de verlichting bij het bovenste panoramaraam. Vanaf mijn bed kan ik er iedere avond een schitterende zonsondergang door bekijken.

© Elke Rabé

© Elke Rabé

ALUMINIUM KOZIJNEN

Over ramen gesproken, ik heb er bewust voor gekozen hier niet op te bezuinigen. Het is heel belangrijk dat een huisje als dit goed wind- en waterdicht is. Je zit anders al snel op de tocht of in een waterballet. Ook zocht ik naar iets wat onderhoudsarm zou zijn. In mijn zoektocht ging ik voor de zekerheid ook naar niet-houten kozijnen kijken, eigenlijk om ze definitief uit te sluiten, want ik houd niet van kunststof kozijnen. Ik wilde zeker weten dat er geen nieuwe ontwikkelingen waren waardoor ze ineens wel iets moois konden maken. Kunststof is toen inderdaad heel resoluut afgeschreven, maar ik liep per ongeluk tegen iets schitterends aan: aluminium. Meteen dacht ik: *ja, natuurlijk, ik ook altijd met mijn dure smaak!* Maar na een goed gesprek met de verkoper kwamen we erachter dat het helemaal niet zoveel duurder is dan hout. Zeker niet als je het onderhoud meerekent. Ik ben er tot nu toe erg blij mee. Het is mooi, solide, volledig tochtvrij en inderdaad onderhoudsvrij.

ONDERHOUDSARME GEVEL

© Elke Rabé

Ook voor de gevel zocht ik naar een onderhoudsvrije bekleding, liefst ook duurzaam natuurlijk. Ik vond een bedrijf dat populierenhout uit Nederland thermisch bewerkt waardoor het niet geverfd of gelakt hoeft te worden. En omdat het uit Nederland komt, onder meer van bomen langs de snelwegen die tóch

© Elke Rabé

gekapt moesten worden, is het ook duurzaam in de andere zin van het woord. Ik heb gekozen voor een opengevelbekleding die speels vormgegeven is. Het gaat zo mooi op in het landschap en is toch niet te strak.

© Elke Rabé

KLIMWAND

Ik zocht ook een persoonlijke en originele gevelbekleding. Mijn hele huis is heel erg afgestemd op mijzelf, mijn persoonlijkheid, mijn passies, dus ik wilde dit doortrekken naar de buitenkant. Ik ben altijd fervent buitensporter geweest en er is maar één plek waar ik heimwee naar heb gehad: de bergen. Dus ik bedacht klimgrepen op mijn huis. Iedere klimgreep op zichzelf heeft ook weer iets persoonlijks, want ik heb iedereen die me na aan het hart ligt en die me geholpen heeft dit huis te realiseren als eervol bedankje een greep op mijn huis gegeven. Ze schreven de meest prachtige

Onder het motto MY Tiny Home - Live Simply (MYTHELS) bouwt Elke in 2017 haar eigen huisje. Nu is MYTHELS 2 er en woont zij heerlijk in het polderlandschap rond Utrecht. Voor Klein Wonen Magazine belicht zij iedere editie op haar eigen wijze het fenomeen klein wonen.

teksten op de achterkant en als ze straks weer gemonteerd zijn op mijn rots-look cetrisplaten, word ik als het ware omringd door al mijn vrienden. Prachtig toch?

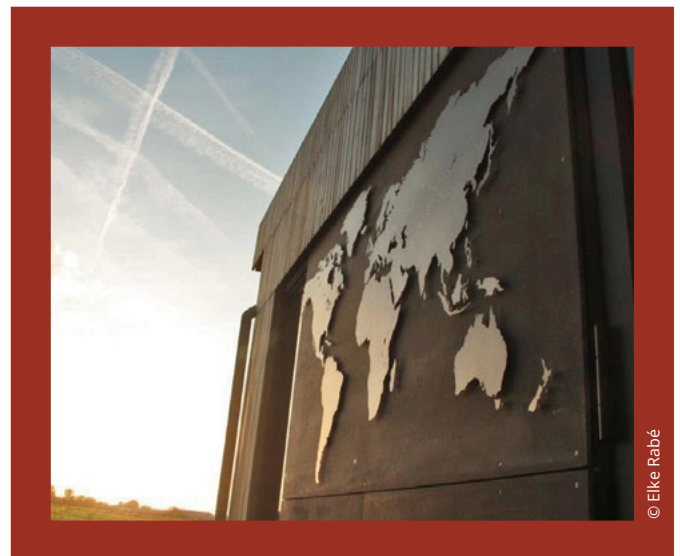
WERELDSE,KAART

© Elke Rabé

Als kers op de taart kreeg ik nog een heel mooi cadeau van een volstrekt onbekende. Op de zwarte platen naast de openslaande deuren hangt nu een enorme rvs wereldkaart van Map-a-wall. Werelds!

Ik kan ontzettend genieten van al deze persoonlijke details die je aan een zelf ontworpen *tiny house* kan toevoegen. Al met al zijn de *tiny pleasures* die ik beschrijf natuurlijk lang niet allemaal *tiny*. Ze bieden me in elk geval het comfort wat een écht huis hoort te hebben, want het is niet alleen een huis maar hoort ook een thuis te zijn. Een veilige basis waar je je helemaal jezelf kan voelen.

© Elke Rabé

© HomeBiogas

Zelf je voedselresten omzetten in gas en vloeibare mest. Het lijkt een droom voor velen die zelfvoorzienend willen leven. Drie Israëli's hebben een systeem bedacht voor deze droom, die voedselverspilling tegen gaat, een nieuwe energiebron oplevert en de gezondheid en leefomstandigheden van mensen in ontwikkelingslanden stukken verbeterd. Ze noemen hun systeem HomeBiogas en vanuit Nederland willen de uitvinders binnenkort ook de Europese markt veroveren.

KOKEN OP JE EIGEN GAS

Inmiddels hebben Oshik Efrati, Erez Lanzer en Yair Teller wereldwijd al enkele duizenden biogassystemen verkocht in 90 landen. De gebruikers zijn momenteel vooral mensen die voorheen nog op houtskool of hout kookten. Een ongezonde situatie voor mens en milieu, die ruim 10 jaar geleden voor het drietal vrienden de aanleiding vormt om aan een missie te beginnen: het realiseren van gratis duurzame energie voor iedereen waar ook ter wereld. Zij doen hun licht op op verschillende continenten, besteden talloze uren aan onderzoek en komen tot de conclusie dat bestaande vergistingssystemen teveel beperkingen hebben om hun missie te doen slagen. Er moest in hun ogen een modern en duurzaam biogassysteem komen dat eenvoudig te installeren is en voor iedereen bereikbaar. Dus roepen Oshik, Erez en Yair in 2012 hun bedrijf HomeBiogas in het leven en installeren zij drie jaar later hun eerste prototypes in enkele bedoeïenendorpen en Palestijnse leefgemeenschappen. Hieruit ontstaat de HomeBiogas 1.0, die in 2016 op de commerciële markt verschijnt en klanten uit 40 verschillende landen trekt.

Het systeem wordt verder ontwikkeld, gefinetuned en gestroomlijnd tot een betaalbare, eenvoudigere op te bouwen systeem met een grotere capaciteit: de HomeBiogas 2.0. De Israëlische vinding zet elke kilo voedselresten om in ongeveer 200 liter biogas. Hiermee kun je een uur lang koken op

een volle vlam. Je kunt het systeem dagelijks vullen met maximaal 6 liter voedselresten en 20 liter dierlijke drijfmest. De meeste natte voedselresten zijn geschikt om je eigen gas te produceren, zoals granen, zuivel, vlees, olijfolie, schillen, fruit en groenten. Alleen een grote hoeveelheid schillen van citrusvruchten en harde pitten, zoals van avocado's en perziken worden afgeraden, omdat zij het vergistingsproces nadelig beïnvloeden. Mest van koeien en paarden werkt het best in de HomeBiogas, maar moet wel met een gelijke hoeveelheid water worden gemengd tot drijfmest.

Een kilo voedselresten wordt een uur koken op volle vlam

Om het compact verpakte systeem te installeren hoef je beslist geen deskundige of techneut te zijn. Met de hulp van een vriend of buur is het op een opblaastentje lijkende systeem in anderhalf uur opgezet. Dit dient wel in de buitenlucht te gebeuren, want voor een goede vergisting is direct zonlicht nodig en het systeem laat teveel geproduceerd gas ontsnappen om overdruk te voorkomen. Het systeem dient eenmalig geactiveerd te worden met 100 liter verse mest van het liefst koeien of paarden en bij voorkeur in de zomer. In 3 tot 4 weken tijd ontstaat er een gezonde bacteriekolonie, die voor je aan het werk gaat. Als de vlam op het gaspitt blijft branden is het systeem klaar voor gebruik en kan er ook begonnen worden met het voeden van het systeem met voedselresten. Het systeem wordt geleverd met een 1-pits kooktoestel, maar volgens de uitvinders kan nagenoeg ieder LPG- of propaankooktoestel

© HomeBiogas

> Het vullen van de HomeBiogas 2.0 is heel eenvoudig.

worden aangepast voor gebruik van biogas. Ook andere gastoestellen kunnen op het systeem worden aangesloten, maar gezien het hoge gasverbruik van bijvoorbeeld waterboilers, koelkasten en generators is de capaciteit van HomeBiogas domweg te klein.

Naast gas produceert het rond de 650 euro kostende groene energiesysteem van de Israëlische vrienden ook vloeibare mest. Deze is eenvoudig af te tappen via een standaardpomp en te gebruiken voor het bemesten van onder meer je moestuin. Zo zijn Oshik, Erez en Yair erin geslaagd een perfect ronde ecologische cirkel te creëren met hun systeem, dat zich in warme landen al dubbel en dwars bewezen heeft. In koudere klimaten is het gebruik van HomeBiogas iets gecompliceerder, omdat het vergistingsproces alleen goed gedijt bij een gemiddelde temperatuur van rond de 20 graden. En dat is in landen als Nederland en België lang niet altijd het geval. De vergistingstank kan in de koudere

© HomeBiogas

> De vloeibare mest maakt de ecologische cirkel rond.

© HomeBiogas

> Koken op je eigen gas.

maanden worden opgewarmd met een elektrische aquariumverwarmer. Ook kan het systeem in een goed ventilerende tuinkas worden geplaatst om zo de gewenste temperatuur van 20 graden te realiseren. Mochten deze oplossingen niet haalbaar zijn kan er voor gekozen worden om het systeem in koude periodes te laten rusten door het voeden te stoppen. De bacteriën gaan dan in de slaapstand en worden weer wakker als de temperatuur boven de 20 graden komt.

Verheugd zien de bedenkers van HomeBiogas hoe hun eenvoudige systeem nu al bijdraagt aan een duurzame wereld, maar zij willen meer. Het drietal heeft ook al een biologisch toilet ontwikkeld, waarvan de inhoud gebruikt kan worden voor de HomeBiogas 2.0. Het toilet kan zelfs via een gesloten systeem direct worden aangesloten op de biogasmaker. Momenteel werken Oshik, Erez en Yair hard aan hun project HomeBiogas TG6, een systeem waarmee horecabedrijven dagelijks tot 1000 kilo aan voedselresten kunnen omzetten in schoon gas. Vanuit Nederland willen zij hiermee de Europese markt veroveren. Dit alles met dezelfde missie als bij de HomeBiogas 2.0: het reduceren van voedselverspilling en het zelf produceren van groene energie. Een missie die de droom van iedere off-grid-liefhebber lijkt te gaan realiseren.

HAAK JE EIGEN DROMENVANGER!

door Margo de Kemp

Tegenwoordig is het heel erg hip om een dromenvanger in je slaapkamer te hebben. het zou nare dromen tegenhouden en goede dromen doorlaten. Althans dat beweerden indianen ooit. Hoe dan ook, feit is dat het een mooie versiering is èn dat het een leuke bezigheid is om er eentje te maken. Of maak er 2 en geef er 1 weg!

Ik heb de dromenvanger gemaakt met ijzerdraad in plaats van met een voorgevormde cirkel. Zo komt de maat van je haakwerk altijd goed uit. Je

maakt gewoon een iets grotere of kleinere cirkel met behulp van je ijzerdraad. Altijd goed!

Ik heb gehaakt met een dunne draad katoen (nummer 12) en een haaknaald nummer 1,5. Uiteraard kun je gewoon dikkere katoen nemen met een grotere haaknaald. Bedenk wel dat hoe groter je haakwerk wordt, hoe slapper je ijzeren ring zal worden. Ik heb dit opgelost door mijn ijzerdraad drie- of vierdubbel dik te nemen. Verder is het handig om 18 steek-markeerders te hebben. Hier voldoen ook veiligheidsspelden of paperclips.

Veel haakplezier!

DOWNLOAD
hier het PATROON

→ Helpt jou naar een gezonde leefstijl

Gezonder eten zonder producten te schrappen? Ik help je met een gezond eetpatroon snel aan een nieuwe leefstijl!

→ Sportvoeding advies op maat

Als sporter op zoek naar betere prestaties en een sneller herstel? Ik help je met een perfect voedingsplan!

50%
korting op het
intakegesprek!
Maak nu een afspraak
en vermeld code
1402

→ De leukste en lekkerste kookworkshops

Koken met vrienden? Een speciale gelegenheid? Ik maak voor iedereen een kookworkshop op maat!

Organiseer nu een kookworkshop met vrienden bij jou thuis en doe zelf gratis mee! Neem contact op voor meer informatie.

Regina Frakking
Voedingsdeskundige

www.afvallen-huizen.nl

zo
simpel
is
het!

**ONLINE GELD
VERDIENEN**

**GRATIS
BOEK**

demodernenomaden.nl/zo-simpel-is-het

ALLE ADVERTENTIES ZIJN INTERACTIEF. KLIK OP DE ADVERTENTIE VOOR MEER INFO.

ADVERTEREN?

Interactief adverteren richting de groeiende groep liefhebbers van klein wonen? Dat kan perfect in Klein Wonen Magazine en op onze veel bezochte website.

MEER WETEN?

Bel

06 13 99 76 53

of mail

adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Super RELAXT moestuinieren

Klein wonen en toch je eigen groente en fruit telen? Dat kan zeker volgens de Engelse schrijfster Alex Mitchell. In haar nieuwe boek *Urban oogsten* laat zij op overzichtelijke en duidelijke wijze zien dat je ook klein kunt moestuinieren.

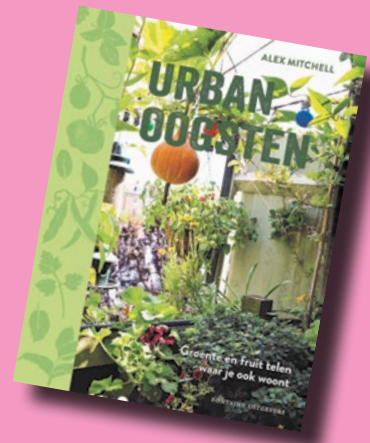
Super relaxt, want haar manier van je eigen voedsel kweken gaat niet gepaard met tijdrovende klussen als spitten, wieden en onkruid bestrijden. En het is ook nog eens goed voor Moeder Aarde, want door het gebruik van de meest uiteenlopende bakken, emmers, manden, blikken en potten wordt de grond niet verarmd.

Alex legt alles haarfijn uit in tekst en veel beeld. Groene vingers hoef je niet te hebben, want met de uitleg en tips uit dit boek kan iedereen een geslaagde kleine moestuin beheren met precies voldoende opbrengst.

Urban Oogsten

Groenten en fruit telen waar je ook woont

Schrijver **Alex Mitchell** Uitgeverij **Fontaine Uitgevers** ISBN: **978-90-5956-972-0** Prijs: **€ 21,00**

OPRUIMEN voor ontspullen-TWIJFELAARS

Wie kleiner wil wonen ontkomt niet aan ontspullen, maar de spullen die we willen behouden wil je dan wel zo efficiënt mogelijk opruimen. De Argentijnse architecte Natalia Geci gebruikt in haar boek *Nieuwe ideeën voor opbergruimten* de methode van de Japanse opruimgoeroe Marie Kondo als uitgangspunt voor haar interieurtips.

Ze laat je met een frisse blik kijken naar je eigen huis en deelt tal van ideeën om je spullen op te bergen. Daarbij staat niet alleen het praktische centraal, maar vooral het gevoel van ontspanning en geluk dat een opgeruimd huis geeft.

Dit kun je volgens Kondo bereiken door je spullen de juiste plaats in huis te geven. Natalia geeft je hier vooral in fraaie beelden de juiste meubelen bij, waarvan vele ook perfect passen in een kleine woning. Inspirerend boek voor wie nog niet aan extreem ontspullen toe is.

Nieuwe Ideeën voor Opbergruimten

Inspiratie voor een opgeruimd huis

Schrijver **Natalia Geci** Uitgeverij **Librero** ISBN: **978-94-6359-013-6** Prijs: **€ 14,95**

LUCHTIGE handleiding PERMACULTUUR

Tuinieren in harmonie met de natuur wint steeds meer terrein en dat zie je ook aan het aantal boeken dat hoerover verschijnt. De Britse Andrew Mikolajski is een autoriteit op het gebied van tuinieren en heeft alles wat je moet weten over permacultuur op een rijtje gezet in een fraai vorm gegeven boek. Korte bondige teksten worden begeleid door verhelderende foto's en tekeningen. Dit op zeer luchtige wijze geschreven boek is een complete handleiding voor iedereen die met de natuur wil gaan tuinieren.

Permacultuur

Tuinieren dicht bij de natuur

Schrijver **Andrew Mikolajski** Uitgeverij **Manteau**
ISBN: **978-90-2233-641-0** Prijs: **€ 27,50**

KIJKEN doet SMULLEN uit de NATUUR

Leef met het Seizoen

Keltische natuurfeesten, recepten, levenslessen
Schrijver **Natascha Boudewijn**
Uitgeverij **Fontaine Uitgevers**
ISBN: **978-90-5956-971-3**
Prijs: **€ 25,00**

In de natuur vinden we de rust en stilte die we in deze hectische wereld zo nodig hebben om het contact met onszelf te (her)vinden.

Dat is volgens natuurtherapeut, fotograaf en *veggie*-chef van het magazine *Seasons*, Natascha Boudewijn, een uitstekende reden om je voedsel dagelijks vers te oogsten en aan de hand van oude Keltische jaarfeesten en belangrijke seizoenswisselingen je gerechten te bereiden.

Hoe je dit doet legt zij middels een combinatie van haar uitstekende vaardigheden uit in het fraai vorm gegeven boek *Leef met het seizoen*. De fotografie alleen al is het kopen van dit boek meer dan waard, maar het moet vreemd lopen wil je door Natascha niet geïnspireerd raken om aan de hand van haar levenslessen en recepten de lekkerste gerechten te bereiden met wat de natuur ons geeft.

Een heerlijk boek om keer op keer doorheen te bladeren.

ALLES over DUURZAAM BOUWEN

Duurzaam bouwen is voor vele liefhebbers van klein wonen topprioriteit. Maar wat is duurzaam bouwen nu precies? Dat legt emeritus hoogleraar Bouwproductontwikkeling Jos Lichtenberg tot in detail uit in zijn boek *Duurzaam bouwen*.

Het boek is vooral bedoeld om bachelor studenten de fijne kneepjes van het duurzaam bouwen bij te brengen, maar is door zijn prettige leesbaarheid en ook heerlijk leesvoer voor iedereen die zelf duurzaam wil gaan bouwen of gewoon eens wil weten wat duurzaam bouwen nu eigenlijk inhoudt.

Jos behandelt zonder moeilijke formules en rekenwerk de essentie van duurzaam bouwen aan de hand van de jonge geschiedenis, de klimaatverandering, circulaire samenleving, sociale duurzaamheid en nieuwe bouwvisies als Slimbouwen, Active House en Passive House. Een studieboek dat ook een aanrader is voor iedereen die geïnteresseerd is in dit actuele onderwerp.

Duurzaam Bouwen

Praktische inleiding voor Built Environment
Schrijver **Joost Lichtenberg**
Uitgeverij **Boom Uitgevers**
ISBN: **978-90-2442-552-5**
Prijs: **€ 34,50**

BIJBEL van het KLEIN WONEN

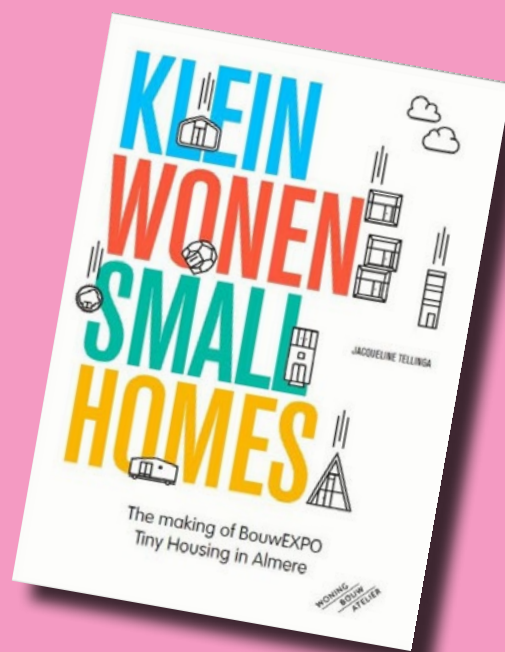
De BouwExpo Tiny Housing in Almere is het levende promotiedorp voor klein wonen en moet een voorbeeld zijn voor vele andere gemeenten in Nederland en ver daarbuiten. Een project dat navolging verdient en een goede documentatie is daarbij natuurlijk onontbeerlijk.

Planoloog Jacqueline Tellinga werkte de afgelopen tijd dan ook hard aan het boek *Klein Wonen/Small Homes*. Zoals de titel al doet vermoeden zijn de teksten in zowel het Nederlands als in het Engels opgenomen. Het is een uitgebreid document van de BouwExpo van nul tot nu.

Alle Almeerse ervaringen met tal van hindernissen en hobbels op het gebied van Bouwbesluit, bestemmingsplan, omgevingsvergunning, verkavelingsplan, welstand, tijdelijk gebruik en beleid zijn hierin vastgelegd. Zo hoeven andere gemeenten het wiel niet opnieuw uit te vinden.

Maar het is zeker geen boek met saaie ambtelijke teksten. Naast alle broodnodige info worden ook alle gebouwde huisjes uitgebreid belicht en zijn er interviews met bewoners van het *tiny house*-wijkje. Zo is het ook voor niet-ambtenaren met interesse in het fenomeen klein wonen een alleraardigst boek,, dat je gerust de bijbel van het klein wonen mag noemen.

Klein Wonen Magazine mag je met enkele foto's alvast warm maken voor dit boek.

Klein Wonen - Small Homes

The making of BouwExpo Tiny Housing in Almere

Schrijver **Jacqueline Tellinga**

Uitgeverij **THOTH Uitgeverij**

ISBN: **978-90-6868-783-5**

Prijs: **€ 19,95**

> 'Een wijkje als dit smaakt naar meer', aldus Loes Ypma, wethouder Wonen van de gemeente Almere.

> Tiny Towers kunnen op de kops kant van een rijtje eengezinswoningen 1 kavel opknippen in 3 kleine kavels.

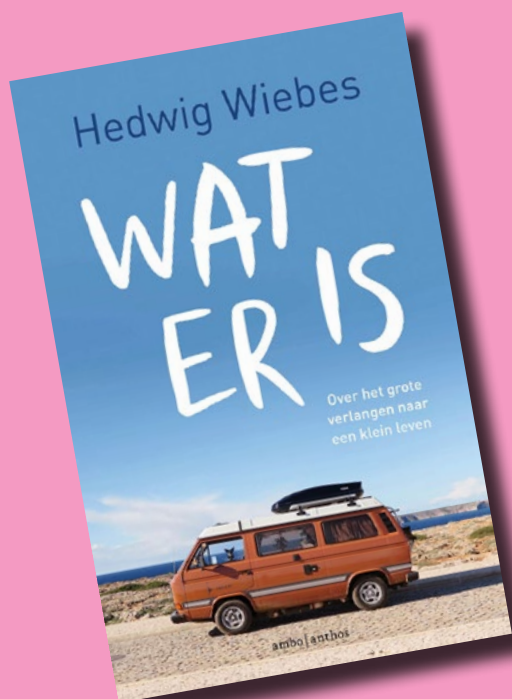
> Een van de bewoners van Tiny Towers: 'Het is groter dan ik verwacht had, doordat we de ruimte slim ingedeeld hebben.'

© Adrienne Norman, Klein Wonen-Small Homes, ISBN 978 90 6868 783 5, Uitgeverij THOTH, Bussum

> De HomeBoxen van ontwerper Han Slawik helpen steden verdichten.

REIZEND naar een KLEINER LEVEN

Wat Er Is

Over het grote verlangen naar een klein leven

Schrijver **Hedwig Wiebes**

Uitgeverij **Ambo Anthos**

ISBN: **978-90-2634-605-7**

Prijs: **€ 20,99**

Journaliste Hedwig Wiebes verlangt al lange tijd naar een klein leven. Een simpel leventje dicht bij de natuur en los van vastgeroeste patronen. In 2016 hakt zij de knoop door. Samen met haar vriend ruilt ze al haar bezit in voor een oud VW-busje, dat hen samen met hun twee hondjes naar een nieuw leven ergens op de wereld moet leiden.

Hun ervaringen deelt Hedwig in haar boek *Wat er is*, dat leest als een boeiende roman over reizen, hippies, zelfreflectie, opofferingen en heimwee. In een soepele schrijfstijl geeft zij een realistisch beeld van hoe het is om samen met je vriend op zoek te gaan naar wat je echt wilt en wie je nu echt bent.

Zo ontdekt Hedwig dat zij eigenlijk helemaal geen reiziger is. Dat zij heel veel niet is, wat zij dacht wel te zijn. *Ze zeggen dat je op pad gaat om jezelf te vinden, maar ik ben onderweg alleen maar zaken kwijtgeraakt*, concludeert de schrijfster, die haar hoofdstukken heeft opgeluisterd met treffende diepgaande citaten van verschillende mensen.

Toch blijkt haar droom geen bedrog, want het eindigt met een *ze leefden nog lang en gelukkig*. Een pakkend en inspirerend persoonlijk verhaal, dat een must is voor iedereen die plannen heeft zijn droom na te streven.

Klein Wonen Magazine mag jullie enkele foto's van Hedwigs reis laten zien, maar het gaat in dit boek natuurlijk vooral om de tekst!

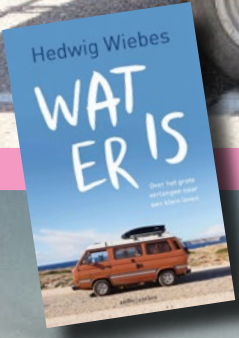
© Hedwig Wiebes

© Hedwig Wiebes

© Hedwig Wiebes

© Hedwig Wiebes

Auto check

VLOG

BRAM & MELANIE

Op pad gaan met je *van* is een groot avontuur, maar je hoeft het niet avontuurlijker te maken dan het al is. Check daarom voor je reis goed je auto, dat voorkomt volgens de ervaringsdeskundigen Bram en Melanie veel problemen en geeft rust. In deze vlog vertelt het stel over de laatste check van hun 4x4 met daktent, voordat zij door Scandinavië gingen toeren.

Melanie en Bram trouwen in 2015 en zijn op weg naar huisje, boompje, beestje. Al snel merken zij niet gelukkig te worden van hun koophuis en alle spullen. Een tv-aflevering van Floortje en een ontmoeting met mindset-coach Michael Pilarczyk openen hun ogen. Plots is het helder wat zij echt willen met hun leven: reizen! Zij verkopen hun huis, bouwen een *tiny house* als thuishonk in Nederland en trekken er samen met hun hond Kay lustig op uit in hun 4x4 met daktent.

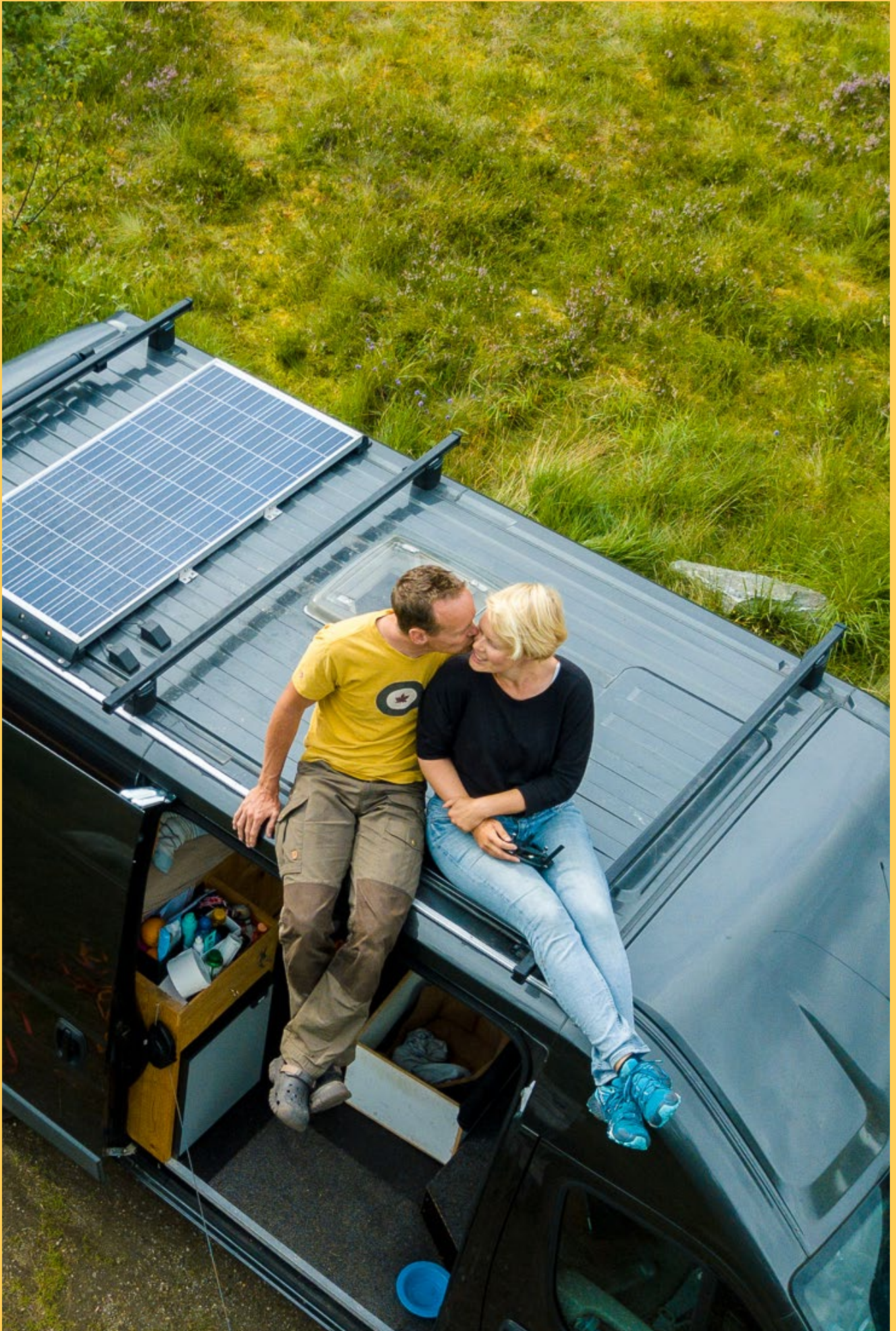
Met hun eigen leven willen zij anderen inspireren om ook op zoek te gaan naar maximaal leven. Daarom delen zij hun persoonlijke belevenissen graag met de wereld op hun webpagina *Offroad Dog* en hebben zij onlangs een gratis e-book gelanceerd. Voor Klein Wonen Magazine vertellen zij ieder kwartaal in een vlog over hun leventje op enkele vierkante meters.

Amelandse Jantina Scheltema geniet van leven in haar camperbus

PARTTIME VANLIFE

INTERVIEW

Natuurlijkhebster en trouwfotografe Jantina Scheltema combineert haar leven in een grote stenen woning op een eiland in het Wad met vanlife in haar tot camper omgebouwde Fiat Ducato. Ruim 2 jaar geleden lijkt het busleven haar nog helemaal niets, maar nu heeft de Amelandse samen met echtgenoot Marco al frank en vrij door Slovenië, Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, België en Noorwegen getoerd. Ook pakt zij nu met een grote glimlach haar mobiele huisje voor een fotoklus op het vaste land en schrijft zij blogs over *vanlife* op haar eigen website. Jantina is helemaal om en dat mag iedereen weten.

© amelandfoto.nl

> Jantina en Marco genieten van de wereld in hun mobiele huisje.

Traag rollen de wielen van honderden auto's op de snelweg bij Bremen. Jantina en Marco zijn op weg naar huis na een heerlijke vakantie in de fraaie natuur van Sächsische Schweiz aan de Duitse grens met Tsjechië. Ze rijden stapvoets in hun personenwagen tussen 2 campers in. Ze denken terug aan hun eigen camperreis door Australië en Marco droomt hardop over een frequenter busleven.

Jantina ziet geen heil in het met 80 km per uur tuffen over de wegen en uren rijden voordat zij eindelijk de grens over is. En dan houdt manlief ook nog eens niet van lange autoritten, dus zij ziet zichzelf niet verder komen dan de Veluwe. Marco weet haar in de Noord-Duitse file toch te verleiden om een lijstje te maken waaraan haar ideale camper dan zou moeten voldoen. Comfortabel rijden met 120 km per uur, een echt bed, rechtop kunnen staan, niet te groot en ruim genoeg om onze fietsen mee te nemen, somt zij op.

Een dag later zit het stel al achter de computer om Marktplaats af te struinen naar hun droomcamper. Keuze genoeg, maar er lijkt er geen een tussen te zitten die aan Jantina's wensen voldoet. Te duur, te groot, teveel onderhoud of te langzaam. Totdat zij een omgebouwde Mercedes Sprinter tegenkomen, die zelfs nog mooier is dan ze durfden dromen.

„Maar die was net voor onze neus verkocht”, vertelt Jantina. „De eigenaar vertelde hoe hij zelf de bus had omgebouwd en wat zijn nieuwe plannen waren. Ons plan was om gewoon een kant en klare camper te kopen. We hadden er niet eens aan gedacht dat je er zelf ook eentje kon bouwen. En waarom je dat dan zou willen. Maar gezien onze harde eisen en het verhaal van die eigenaar van de Sprinter dachten we wel: dat kunnen wij ook!”

„We hadden er niet eens aan gedacht dat je zelf een camper kon bouwen”

Opnieuw kruipen Jantina en Marco achter hun computerscherm en surfen naar Marktplaats. Ditmaal op zoek naar een bestelbusje. „We hebben gekozen voor een Fiat Ducato L2H2. Groot genoeg voor onze wensen en klein genoeg om gemakkelijk mee op pad te gaan. Onze bus moet natuurlijk vaak mee met de veerboot van en naar Ameland en met dit formaat kunnen we nog voor het personenautotarief mee. Daarnaast kan deze bus ook lekker doorrijden”, legt Jantina de uiteindelijke keuze uit. De basis is er en het klussen kan beginnen. „Eigenlijk ging dat heel soepel. We hadden al enkele keren een camper gehuurd, zodat we wisten wat we niet wilden. We hebben veel ander campers bekeken, in het echt en op internet. Pinterest en YouTube waren een grote inspiratiebron voor mij. Daar heb ik zoveel plaatjes op bekeken. Van al die plaatjes werd ons idee steeds

> De Fiat Ducato L2H2 op een heerlijke plek.

> Voor het interieur hebben Jantina en Marco veel hout gebruikt.

© amelandfoto.nl

concreter. De voorbereiding, het plannen en alle ideeën samenvoegen heeft ons nog de meeste tijd gekost. Daarna zijn we gaan bouwen. Ik ben zelf niet persé handig. Ik kan best een hamer vasthouden en een plank zagen lukt ook nog wel, maar het grootste deel van het bouwen heeft Marco gedaan. Teamwork dus!"

Na een proefnachtje op een Friese camping kan het stempel *klaar voor gebruik* op de Ducato en Jantina en Marco hebben al snel de smaak van het busleven te pakken. „We waren zo enthousiast dat we hem nu heel veel gebruiken. Meer dan we hadden gedacht. We zijn echt parttime *vanlifers* geworden. We wonen nog gewoon in ons vaste stenen huis en ik geloof dat als ik alles bij elkaar optel we langer thuis zijn dan in de bus, maar we gebruiken de hem erg veel. Uiteraard om te reizen en vakantie te vieren, maar ook in de weekenden om vrienden te bezoeken, maar ook om te werken. Als ik niet in de buurt van mijn woonplaats werk neem ik de bus mee.”

Het lijstje met afgevinkte bestemmingen groeit dan ook snel bij de 40-jarige trouwfotografe met toeristische opleiding. Noorwegen is voor haar tot nu toe favoriet. „Het is zo fijn om daar rond te reizen met de camper. Zoveel rust en ruimte. Ergens halverwege een berg wildkamperen met niemand om je heen. Echt helemaal in je eentje. Prachtig! Wildkamperen kun je bovendien afwisselen met het gemak van campings. Je kunt er wandelen, duiken, kanoën en onze hond kan ook mee. Noorwegen

is absoluut onze lievelingsbestemming, maar het totaal onafhankelijk van alles en iedereen reizen en à la minute kunnen beslissen waar je heen gaat is heerlijk. Regen voorspeld in Frankrijk? Dan gaan we naar Duitsland! Een foto-opdracht in Utrecht? Hup, de camper in!"

Als fervent natuurgenieter heeft Jantina ook veel aandacht voor het milieu tijdens haar parttime *vanlife*. Ze is ervan doordrongen dat *vanlifers* vaak verweten wordt de wereld te vervuilen met hun oude diesels. „Je moet ook geen oude diesel kopen! Wij hebben een bus uit 2010 en mogen gewoon alle steden in en hebben een groene sticker voor de Duitse steden. Naast het feit dat we geen oude vieze diesel hebben, hebben we ook een zonnepaneel voor onze eigen stroom. Dat kan ik overigens alle *vanlifers* erg aanraden. Verder gebruiken we alleen afbreekbaar afwasmiddel, zodat ons gebruikte water ook niet vervuילend is. We verbruiken hoe dan ook weinig water. Het meeste wordt omgezet in thee”, lacht Jantina, die zich tijdens haar busleven ook van veel zaken meer bewust wordt. „Bijvoorbeeld hoeveel afval je produceert. Zo'n klein camperprullenbakje zit zomaar vol en je wilt ook niet dagen rond rijden met een vieze bak. We proberen dus ook meer op ons afval te letten.”

Het parttime *vanlife* heeft Jantina zo te pakken dat ze er nu zelf ook over blogt op haar eigen website jantinascheltema.nl. Ze verhaalt over haar reiservaringen, toont mooie plaatjes en

> Noorwegen is de lievelingsbestemming van Jantina.

© amelandfoto.nl

geeft informatie over het ombouwen van een kale bestelbus tot camper. „We krijgen onderweg zoveel vragen over onze bus. Als we ergens geparkeerd staan komen er heel vaak mensen langs die even binnen willen kijken. Soms hebben ze zelf al plannen en doe ze ideeën op. Na een tijdje leek het me leuk om dat op te schrijven en zo ontstond een concreet idee voor een blog. Er zijn ook zoveel andere leuke bussen, dat ik daar ook soms wat over blog. En verder over bestemmingen, tips en tricks. Én over lekker eten! Want dat je in een kleine bus leeft hoeft nog niet te betekenen dat je iedere dag pasta moet eten”, aldus de kookliefhebster, die momenteel de laatste hand legt aan een e-boek over het bouwen van een camper. „Ik krijg veel vragen over isolatie, elektriciteit, het dakluik, de luifel, de zonnepanelen et cetera. Die vragen heb ik gebundeld en nu ben ik bijna klaar met het schrijven.”

Een belangrijke doelstelling van haar website is ook om mensen te inspireren van de wereld te genieten,

„Geniet van het leven en wacht zeker niet tot je pensioen!”

want dat doen veel mensen volgens Jantina te weinig. „Dat denk ik echt. Niet allemaal natuurlijk, maar er zijn zoveel mensen die zuchten: *dat zou ik ook willen*. En als ik ze dan vraag *waarom niet?*, dan zijn er 100 redenen om niet op reis te gaan. Meestal zijn tijd en geld de belangrijkste redenen, maar geld kun je sparen en tijd kun je maken. Ik snap best dat niet iedereen 5 weken zomervakantie heeft, maar maak eens vaker een korte trip, een avontuur in eigen land of zelfs in je eigen

achtertuin! Geniet van het leven en wacht zeker niet tot je pensioen!”

> Jantina en Noortje in de ruige Noorse natuur.

> Vrij als een vogel in Noorwegen.

Hilde de Leeuw dankbaar voor natuurlijk proces naar beter leven

ZOEKTOECHT naar duurzamer leven leidt naar ZELFOOGSTTUIN

Finding A Better Way To Live is de titel die Oscar van Keulen en Hilde de Leeuw mee geven aan hun reis, die zij grotendeels in hun zelf omgebouwde camper afleggen. Ruim 2 jaar geleden gaan zij van start met dit onderzoek met als missie om duurzame projecten te bezoeken en verslag uit te brengen van de ontmoetingen en inspiratie. Over iedere plek verscheen een blog of korte film. Het doel? Het vinden van een duurzamer manier van wonen en leven. Hilde zet voor Klein Wonen Magazine hun resultaten op een rijtje.

De vragensteller gaat overeind staan in de moestuin waar ik wekelijks vrijwilligerswerk doe en kijkt me aan met een nieuwsgierige blik. *En? Heb je het gevonden? De plek? De betere manier van leven?* Met mijn handen in de aarde is mijn eerste antwoord: ja! Hier in de zelfoogsttuin van de Kraaybeekerhof voel ik hoe ik bijdraag aan zowel mijn eigen gezondheid als die van onze aarde. Er is de gezamenlijkheid van community en er wordt bewust en biologisch getuinierd. Ik voel me er levendig en betrokken, wat twee belangrijke aspecten zijn voor een duurzaam leven.

Het volledige antwoord op zijn vraag laat even op zich wachten. Ik kijk terug op het flinke avontuur dat Oscar en ik met [Finding A Better Way To Live](#) hebben meegemaakt. Het is zo'n 2,5 jaar geleden als we samen een boswandeling maken. We lopen met de vraag hoe wij op een duurzamer manier kunnen leven. Wat betekent *duurzaam* voor ons? Welke perspectieven zijn er en hoe geven anderen vorm aan duurzamer leven? Hoe zou het zijn om bronnen van inspiratie te bezoeken en ze onze

met z'n tweeën in een huisje waar je nauwelijks kunt ronddansen. Liever ieder een eigen dakje boven het hoofd waar je je kunt terugtrekken om alleen te zijn. Het mag eenvoudig. Hoe zou het bijvoorbeeld zijn om in [aardehuis](#) te wonen? Of een [Mongoolse ger](#)? In een weiland met enkele basisvoorzieningen? Eenvoud is duurzaam; minder spullen, minder kosten, minder werken buitenshuis, meer leven. We concluderen dat een bepaalde versimpeling of soberheid niet hoeft te betekenen dat er geen plezier meer is. Sterker nog, eenvoud kan grote vreugde brengen. Wat is werkelijk nodig? Nauwelijks kopen we iets nieuws, maar wenden ons tot kringlopen, weggeefwinkels of de kledingruilmiddagen. Verpakkingsvrijer leven door wekelijks inkopen te doen op

vragen voor te leggen? Ons project was geboren.

We gaan op pad. Onze reis naar een duurzamer manier van leven leidt ons allereerst langs initiatieven in eigen land. Op ons verlanglijstje staan woonpioniers die in duurzamer huizen wonen. Hoe is het om in een *tiny house* te wonen en op welke wijze is dat duurzaam? Wat zijn de obstakels die je tegenkomt en wat voor moois brengt het mee? We [interviewen](#) Marjolein (van *Marjolein in het Klein*). Dit allereerste filmpje is de aftrap van een reeks van ruim 25 korte films.

Vanaf medio 2017 verzamelen we alles op www.findingabetterwaytolive.com.

Kort na het bezoek aan Marjolein evalueren we dat wij onszelf niet in een *tiny house* zien wonen. Niet

de biologische boerenmarkt. De ontmoeting met gelijkgestemden heeft een motiverend effect of brengt nieuwe inspiratie. In plaats van verre (vlieg)reizen te maken, komen we op mooie plekjes per *human power*; op de fiets!

Hoe zou het zijn om met andere mensen samen te wonen op een terrein waar je gezamenlijk zorgdraagt voor een stukje aarde? Op de fiets rijden we door Frankrijk en verblijven een tijdje bij [Ecolonie](#). In harmonie leven met elkaar en het land, een prachtige uitdaging. We leren dat het leven in een groep vraagt om een goede basis met elkaar, om samenwerking en visie, om liefdevolle en verbindende communicatie. We komen tijdens onze fietstocht ook terecht op een plek, genaamd [De Natuurlijke Tijd](#). Hans inspireert ons met zijn uitspraak *gebrek stimuleert creativiteit*. We

creativiteit.

Wat is een logische beginstap? Ik denk terug aan Peter Simons, die allereerst zorgde voor financiële vrijheid. Met die vrijheid neemt hij alle tijd om zijn droomhuis te bouwen. Een huis van

stro en leem. Zelfvoorzienend zijn geeft je autonomie terug. Je kunt investeren in datgene waar je helemaal achter staat in plaats van afhankelijk te blijven van bijvoorbeeld een hypotheekverstrekker of huurorganisatie.

Waanzinig! Mensen beginnen onze filmpjes te volgen en ons enthousiasme neemt toe. Ons leven verandert. We besluiten in een camper te gaan wonen om een half jaar langs plekken te reizen waar we zowel leren als meewerken. Hoe is het om ons onder te dompelen in het [community-leven](#)? Om te werken in een [permacultuurtuin](#)? Om met de handen in de klei te leren een natuurlijk huis te bouwen?

Door België en Frankrijk rijden we richting Portugal,

begrijpen van hem dat er niet veel extra's nodig is dan een sterkte van geest, een kloppend hart en 2 handen die kriebelen om ergens te beginnen. Hans kocht een ruïne en vindt zijn manier van duurzamer wonen in het creatieve proces.

Niet naar de bouwmarkt gaan voor een plugje, maar een paar doorns vinden in het bos. Het vraagt om tijd en aandacht. Waarom zou je het snel af willen hebben? Dan heb je als mens weer hang naar het volgende. Duurzaamheid zit dus ook in vertraging, in het onderweg zijn.

Goed. Zo zien we dat er diverse ingrediënten voor duurzamer leven zijn: eenvoud, vertraging, verbindende communicatie, harmonie tussen mensen en het land, natuurlijke materialen, natuurlijke energiebronnen,

In het *Zeister bosnifenhuis* kopen mijn huisgenotes en ik niets nieuw. Zelfs de vloer mochten we in een ander huis komen ophalen. Ik sluit me aan bij een voedselcollectief, begin verpakkingsvrijer te leven, start vrijwilligerswerk in de biodynamische moestuin. Allerlei aspecten van duurzamer leven raken geïntegreerd. De meest duurzame en ondersteunende gedachte: *Trust your journey, speed doesn't matter, forward is forward*. Elk stapje is er één.

We creëren een pagina met een [overzicht](#) van alle plekken. Er komen uitnodigingen naar ons toe om onze films te vertonen, ons verhaal te vertellen en om zelfs workshops te gaan geven op festivals. Dan zit ik weer met mijn handen in de aarde. De zon schijnt op mijn gezicht en ik glimlach. Beseffend dat er genoeg is dat nog duurzamer kan, voel ik me dankbaar voor hoe natuurlijk zich het duurzamer leven ontvouwt. Er zijn zoveel manieren om

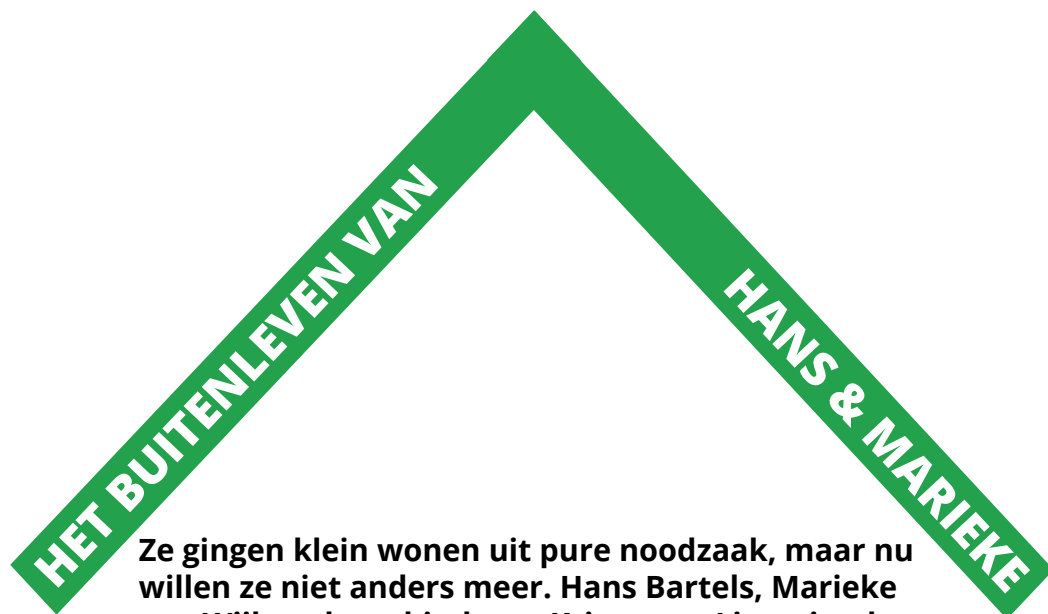
waar we het langst verblijven bij vrienden die een valleitje kochten om daar geheel zelfvoorzienend te leven. Daar komt veel bij kijken. Hard werken om een levendige droom waar te maken en ondertussen leren genieten van kleine momenten. In de *Magic Valley* werken we ons te pletter en laden we ons op met de magie van de natuur. De stilte tussen de bergen, het schone frisse drinkwater in de beek, de oude terrassen met olijfbomen en de onderlinge samenwerking tussen mensen in de regio laat een diepe indruk achter. Dankbaarheid in het leven van alledag en tegelijk de grotere droom levend houden door er stapje voor stapje naartoe te werken.

zorgvuldiger om te gaan met onszelf, elkaar en de aarde. Zo is ieder bezig met *Finding A Better Way To Live*. Laten we in beweging blijven, elkaar ontmoeten en ervaringen delen onderweg!

Vol indrukken keren we terug naar Nederland. Veel gezien, geleerd en gedaan. Er breekt een tijd aan waarin we naar binnen keren. Een tijd van contemplatie. Het leven met de seizoenen is gaandeweg onderdeel geworden van onze manier van duurzamer leven; de wintertijd eren en respecteren. Het wordt vanzelf weer lente. Ik neem mijn intrek in een kleine community in Zeist en Oscar in Utrecht. Na het samenwonen in de camper, leven we ieder op een eigen plekje en ontmoeten elkaar van daaruit.

„Wij **PASSEN**
niet **BINNEN**.
BUITEN is ook
ons **THUIS**”

Ze gingen klein wonen uit pure noodzaak, maar nu willen ze niet anders meer. Hans Bartels, Marieke van Wijk en haar kinderen Kristan en Lize wisselen nu hun zeilboot in Nederland af met een Finse kota in de Franse natuur. Buiten is voor hen net zo thuis als binnen. „Wij zouden niet passen binnen. Doordat we veel buiten leven is ons leven veel intenser”, aldus het gezin, dat zo zelfvoorzienend mogelijk probeert te leven en dit graag deelt met anderen op hun droomplekje. „We willen graag een proeftuin zijn voor mensen die interesse hebben in deze manier van wonen en leven.”

> Het gezinnetje op het terras van hun Finse kota.

Net buiten een Frans gehuchtje brengt een oud bruggetje je over een klaterende rivier naar een stuk bos met een kapelletje. Dit is het nieuwe woondomein van Hans, Marieke en haar twee kinderen van 4 en 9 jaar. Op dit idyllische plekje in de natuur staan nabij de kapel sinds kort 2 Finse kota's. De Scandinavische nomadenwoningen zijn min of meer een toevallige keuze voor het gezin. „Wat is toevallig. Er komen nu eenmaal dingen op je pad als je daar voor open staat. Je moet vooral je ogen open houden en de zijpaadjes in de gaten houden. Het kan af en toe niet altijd het spoor zijn dat je denkt te moeten volgen, maar het is vaak het kleine paadje links of rechts van je, dat een beetje begroeid is. Zo kwam Marieke de Finse kota's tegen op Marktplaats. Die stonden al een paar jaar ergens in een Nederlands weiland. Het was goedkoop en dit konden we betalen”, vertelt Hans. Marieke is ook helemaal in haar nopjes met haar vondst. „We waren eigenlijk op zoek naar een blokhut, waarin we zelf konden wonen, zodat we de kapel kunnen gaan verhuren. De kota's paste echter gewoon. Ze staan hier ook prachtig. De waterkota aan de rivier en de boskota in het groen.”

Marieke en Hans breken de kota's met de nodige hulp zelf af in Nederland en zetten ze in Frankrijk weer eigenhandig in elkaar op hun zelfgemaakte fundering van palen. Een klus waar zij zich aardig op verkrijgen. „Dit doen we nooit meer. We hebben

ervan geleerd dat iets bestaands dat al een tijdje staat behoorlijk in elkaar drukt. Je krijgt het haast niet uit elkaar, maar ook niet meer goed in elkaar. Het hout werkt en trekt krom. We moesten er heel hard aan werken om ze terug te krijgen in model. Als we het hadden geweten hadden we het nooit gedaan, maar nu ze staan en we weer op adem zijn gekomen,

dan vergeet je al die ellende en staan er twee hele mooie huisjes”, aldus Hans, die al enkele jaren klein woont. Na zijn scheiding gaat hij uit noodzaak op zijn zeilboot wonen, want een huur- of koopwoning blijkt voor hem niet haalbaar. Hetzelfde geldt voor Marieke. Ook zij zit na een scheiding, samen met

haar kinderen Kristan en Lize, in hetzelfde schuitje als Hans. Als beiden elkaar leren kennen blijkt een zeilboot de oplossing. „Meer uit noodzaak. Ik had geld genoeg om geen huurtoeslag te krijgen en koop was geen optie, maar een boot kon ik wel betalen”, vertelt zij. De overstap van een boerderij naar een zeilboot van 15 meter is even wennen voor haar, maar ze is al snel om. „Het was de beste keuze. Echt waar. Op het water wonen geeft een stuk vrijheid en klein wonen is super!”

Met z'n viertjes op zo weinig vierkante meters is uiteraard wel een uitdaging, maar het nieuwbakken gezin past zich snel aan. „Het is knus!”, zeggen beiden in koor. „Soms is het wat aanpassen. In de winter is het koud. We hebben maar één centrale verwarming en infraroodpanelen in de slaapkamers.

„Op het water wonen geeft een stuk vrijheid en klein wonen is super!”

> Lize vermaakt zich prima op het dek van de *Odysseia*.

> Hans en Marieke voor hun oude kapel.

> Kristan en Marieke aan het knutselen in hun eigen Franse bos.

> Kristan en Lize doen de afwas buiten.

Alleen de hoofdkajuit is verwarmd en voor de rest hebben we heel veel dekens. De kinderen liggen eigenlijk altijd wel warm, maar wij hebben het wel eens koud. Het is zo. En je komt elkaar veel tegen, dus je moet leren met z'n viertjes uit de voeten te komen en met elkaar om zien te gaan. Dat vraagt af en toe een beetje knijpen, maar over het algemeen gaat dat heel goed. Zeker in de zomer, dan gaan we het dek op en genieten we van de zon en de vrijheid en kunnen we het water in. Voor de toekomst laten we de kinderen zo in elk geval zien dat je super gelukkig kan leven."

Het gezinnetje woont nu in de vakanties en om het weekeinde in Frankrijk en de rest van het jaar op hun zeilboot *Odyssea*. Het bootleven is voor Marieke en Hans ook de aanleiding om anders te gaan leven. „Op een boot moet je al wat gekuist leven wat betreft je water tanken, vooral in de winter. En je gas moet je zelf aansluiten. Dus je leert waar de energie vandaan komt en wat je er zelf voor moet doen. Dat maakt je dat je veel bewuster bent van hoe het is om hier te leven op aarde. Als het winter is moeten we zelf met onze diesel gaan sjouwen over de steiger en onze tank vullen, want anders heb je het koud. Dat is zo bewust. Je krijgt gelijk de rekening als je iets niet doet. En aan boord merk je gewoon wat er wordt verspild. Dat maakte bepaalde dingen in ons los, waardoor we gingen voelen welke kant we

„Deze plek geeft rust en adem. Er zijn heel veel dieren en dat is zo mooi”

op wilden gaan”, legt de 66-jarige Hans uit. Het roer moet om in de wereld stelt Marieke al snel vast. „We zien gewoon zoals de wereld nu is, dat we de aarde met z'n allen langzaam leeg trekken en dat die er niet beter van wordt. We zien ook mogelijkheden om het anders te doen. We hebben de motivatie om dat vooral ook met anderen te doen. Met anderen is het veel leuker, want je kan veel delen met elkaar en als je elkaar stimuleert zal het uiteindelijk uitbreiden. Als je er met elkaar over praat en overlegt merk je dat dat bij heel veel mensen toch als achtergrondruis erin komt. Zij zien ook in dat het anders moet.

Het kan zo niet doorgaan. Dat betekent niet met geitenwollensokken rondlopen, maar dat je gewoon bewuster wordt van hetgeen dat we hebben.”

Hoewel het leven op het water prima bevalt droomt Hans al enige tijd van een plekje in de Franse natuur. Een droom die ook op de 35-jarige Marieke overslaat. Dus gaat het in de zorg werkende tweetal op zoek naar die droom. „Op een avond zat ik op internet en zag dit. Het had niks van wat we nodig hadden, want we zochten een grote schuur en stal. En dit had niks. Ik zei: *dit is het!* Ik stuurde het naar Hans en ook hij zei direct: *dit is het!* We zijn 2 dagen later om 3 uur 's-nachts vertrokken en we kwamen daar om 9 uur 's-ochtends aan, midden in december in de kou. De kapel konden we niet in, die hebben we alleen

van buiten gezien. We zagen de rivier en het bos. Binnen 5 minuten kochten we het. Het is een plek die ontzettend veel geeft. Als mensen hier komen zeggen ze ook: *oh, wat een mooie plek*. Het geeft rust, het geeft adem. Het beweegt door het water en je zit in het bos tussen de bomen. Er zijn heel veel dieren en dat is zo mooi.”

Helemaal niets betekent ook helemaal niets wat betreft woonvoorzieningen op hun droomplek. Een mooie basis om hun nieuwe levensvisie gestalte te geven. „We werden voortdurend uitgedaagd om te kijken naar hoe dingen op te lossen. Een eigen toilet, een eigen stroomvoorziening en ons water. Inmiddels leven we hier best wel zelfvoorzienend. We zuiveren het water met een berkey-systeem en proberen zo min mogelijk te verbruiken. We hebben een droogtoilet, zonnepanelen en weinig elektrische apparaten. De was doen we ouderwets met een ton die vacuüm gezogen wordt en die we zelf ronddraaien. Daarnaast proberen we zo goedkoop en bewust mogelijk te leven, zodat we minder hoeven te werken maar meer bezig zijn met de bezigheden die iedere dag gevraagd worden. Zo is nu de invulling van ons leven hier in Frankrijk en dat willen we met anderen kunnen delen. Op de boot in Nederland delen we minder met anderen, maar hebben we ook een plek kunnen creëren waar we ons bewust zijn van ons handelen.”

De zoektocht naar een beter en leuker leven blijft echter doorgaan bij Marieke en Hans. „We zijn continu zoekend naar hoe we nog meer zelfvoorzienend kunnen zijn. Dat geeft ook een gevoel van eigen waarde, want dat is wat zelfvoorzienend leven geeft. Je moet er heel veel voor doen, maar het geeft vrijheid en zelfstandigheid. *Wij kunnen het zelf, wat er ook gebeurt!* Maakt niet uit wat er gebeurt met de stroom of het water, want wij weten: *we kunnen het zelf*. En dat zal voortvloeien in heel veel dingen in je leven. In je werk, in je relatie en in de manier van wonen. Dat is een heel groot goed. We zijn al erg zelfvoorzienend, maar bijvoorbeeld ons eten nog niet. Daar willen we nog in groeien. Dat doen we door te praten met mensen die hier komen. Het is een soort proeftuin, maar ook een speeltuin. We spelen graag en ontmoeten hier mensen bij het centrale kampvuurtje. Mobieltjes gaan meestal uit en je deelt ervaringen. Zoals hoe het nu werkt met zo'n droogtoilet of de beperkte uren stroom. We willen graag een proeftuin zijn voor mensen die interesse hebben in deze manier van leven en dan misschien een stukje mee naar huis kunnen nemen. Gewoon mensen prikkelen en droombeelden creëren en die neer laten dalen in ervaringen. We zijn veel te concreet bezig. Door deze droombeelden in te beelden ga je ze ook uitbeelden. En dat kan! Je moet niet kijken naar wat niet kan, maar wat wel kan. Onbegrensd denken, want eigenlijk zijn grenzen

> Het gezin Bartels-Van Wijk geniet van hun stekkie in de natuur.

> Het riviertje is het kloppend hart van het buitenleven voor het gezin.

slechts bedacht. Dat willen we voorbij gaan. Spring af en toe in het diepe!”

Ondanks de voortdurende ontdekkingstocht naar verbeteringen geloven Marieke en Hans niet in een ideaal plaatje. „We zijn op reis, we zijn zoekend en willen dingen ervaren. We willen graag een vrij leven. Het gaat zoals het gaat en wat we heel fijn vinden is dat we heel flexibel zijn in verandering. Dat is wel ideaal. We willen ook doorgaan met dit. Het meer gaan verhuren aan mensen die dit ook leuk vinden. We leren dat eigenlijk elk mens ideaal is. Natuurlijk is er altijd een mooier ideaal, maar we vertrekken eigenlijk al vanaf iets dat heel mooi is en kunnen het alleen nog wat op pimpen. Het is niet zo dat het een vlucht is van iets dat niet goed is naar iets wat wel goed is. We zitten al in het ideale, maar je hebt toch altijd een fantasie naar nog leukere dingetjes.”

Zittend bij de kota aan de rivier is voor het gezin Bartels-Van Wijk eigenlijk al een droom. „We genieten het meest van het water. Zeker in de hangmat boven de rivier. Als we in de boskota zitten missen we gewoon het ruizen van het water. Het riviertje is voor ons heel belangrijk. Je ruikt het. Het leeft! Als je het huis uit loopt kan er zomaar een kraanvogel opvliegen uit de rivier. Of een specht zit naast je hoofd te tikken. Of je hoort een plonsje en is een ijsvogel er met een visje vandoor. Er zit enorm veel forel in de rivier. Het is een omgeving waar je je steeds weer kunt verbazen. Als je 's-avonds rondwandelt hoor je overal geritsel of de beverratten

in de rivier plonsen. De uil hoor je krijsen. We zitten in een vrij groot natuurgebied van 5 kilometer lang. Er zit veel forel in ons riviertje. Herten op de heuvels en dassenburchten in de buurt. Er is heel veel leven. En natuurlijk de sterrenhemel, die wit wordt van de Melkweg. Je ziet vallende sterren. Je ruikt de aarde, je hoort de wind door de bomen ruizen en je zit echt in de seizoenen. We gaan ons terrein dan ook bijna niet af.”

Het buitenleven is voor Marieke, Hans en de kinderen echt een onderdeel van hun woonomgeving. „Wij passen niet binnen. Wij leven graag buiten. Buiten is ook ons thuis. Als het warm is, is het warm en als het koud is, is het koud. Het is een veel dunnere deken die ons scheidt van binnen en buiten. De kinderen geef je ook zoveel meer mee dan op een flatje of een huisje met volkstuintje in Nederland. Het is een intenser leven. Je leeft binnen en buiten een beetje hetzelfde. We lopen naar ons douchehuisje toe, we hebben het toilet buiten, en dat is een deel van jouw woonomgeving. Zoals mensen in een flatje door de gang naar de douche lopen, lopen wij een stukje door het bos. In de winter is dat koud en moet je rennen en in de zomer is het een heerlijke wandeling”, lacht Hans. „Ik heb een keer voor het raam gestaan en moest lachen. Het was een herrie en echt een bonte toestand buiten. Wat een leven! Boomklevertjes, hagedissen en grote slakken. Ik moest lachen om het leven waar wij gewoon een deel van zijn. Dat waren we een beetje kwijt geraakt en dat vinden we hier terug.”

Deze 5 GROENTEN kun je in het NAJAAR kweken

© Thomas Duiker (DyveMedia)

Kim Nelissen, alias Moesmeisje, woont in een klein benedenappartement in hartje Utrecht. Moestuiniert in en om het huis met wat potten en een moestuinbak op poten, maar leeft zich pas echt uit in haar huurmoestuintje van 6,5 m² in de buurttuin. Met het verbouwen van 20 verschillende groenten bewijst Kim dat je geen enorme moestuin nodig hebt om je eigen verse groente op tafel te zetten. Gewoon een kwestie van goed plannen, zaaiafstanden niet te nauw nemen en slimme keuzes maken. Online is Kim bekend als Moesmeisje en blogt op haar website over haar moestuinavonturen, deelt zij lekkere recepten en geeft handige tips. En bij vragen en advies denkt zij graag mee. Je kunt haar daarvoor altijd [mailen](#).

Ze zeggen altijd dat het moestuinseizoen van maart tot en met september loopt. In onze buurttuin zie ik dat ook vaak. De lapjes liggen er dan een beetje treurig bij. Zonde, want als je een beetje vooruit denkt en plant kun je ook in het najaar en de vroege winter van alles kweken in de moestuin. Deze groenten doen het goed in het laatste seizoen van het jaar.

Het eerste jaar dat ik mijn moestuintje had, deed ik maar wat. Een planning had ik niet en daardoor was het een beetje een trieste bedoening in de winter. Nu, drie jaar later, ziet mijn moestuin er ook in de laatste maanden van het jaar nog best groen uit. Ik geef je een handige lijst voor echte najaarsgroenten.

KNOFLOOK

De knoflook oogst je het jaar erop in juni/juli. Sommigen planten knoflook in maart, maar deze heerlijke smaakmaker in de keuken, heeft juist de koude wintermaanden nodig om grote tenen te fabriceren. Plant hem dus het liefst in de maanden oktober/november. Na een paar weken zie je het eerste verse groen al omhoog komen. Daarna ligt de plant stil totdat hij in maart weer verder groeit.

> De knoflook oogst je het jaar erop in juni/juli.

Weten hoe je knoflook oogst? Bekijk mijn video 'Knoflook oogstenplanten'

HERFSTPLANTUI

Uien doen er aardig lang over om te volgroeien. Omdat ik maar een klein lapje heb, wil ik niet dat ze de hele zomer nog op mijn lapje staan. Daarom ga ik voor de herfstplantuitjes. Die kun je eerder oogsten (vaak rond juni). Ik bestel altijd het ras Troy. Net zoals de knoflook kun je die in het najaar planten en ligt de groei in de wintermaanden even stil.

Tip: geef in maart een klein beetje mest en in mei een

> Uienbol.

handje kali voor de ontwikkeling van de bol. Dit kun je bij knoflook ook doen.

TUINBOON

De meeste tuinbonen zaai je in het vroege voorjaar. Maar er zijn ook rassen die geschikt zijn om in het najaar te telen, zoals de Aquadulce. Als de winter niet al te streng is, of je hebt een kas, dan overleven ze de winter en heb je een paar weken voorsprong op de normale oogst. Groot voordeel: je bent de zwarte bonenluis dan voor, waardoor je opbrengst groter is. En je hebt eerder plek voor een volgende groente.

> Dek de tuinboon in de winter aan de voeten af met wat stro tegen de ergste kou.

STENGELUI

De stengelui of lente-ui kun je op zijn laatst in de tweede helft van oktober nog uitplanten. Je zult ze dan wel al eerder gezaaid moeten hebben. Maar het grote voordeel van lente-ui is, dat je ze kunt laten hergroeien. Koop (biologische) lente-

uitjes in de supermarkt. Bewaar het kontje met daarboven zo'n 5 centimeter. Zet de restjes in een glaasje water totdat de wortels goed aanslaan. Zet de daarna in de volle grond. Je kunt ook kijken of ze in het tuincentrum nog zaailingen verkopen.

> Veel gemakkelijker en sneller dan zelf zaaien!

SLA

Er zijn verschillende soorten sla die je ook later in het najaar nog kunt zaaien of uitplanten. Denk aan kropsla, krulsla en pluksla. Uitplanten kan meestal tot de eerste helft van november. Zaaien doe je wat eerder. Zo kun je ook in de wintermaanden genieten van verse sla uit eigen tuin. Let op: je hebt hier wel een koude kas of koude bak voor nodig tegen de ergste kou.

Extra tip: Plant bloembollen! In het voorjaar zullen de bijen en vlinders je dankbaar zijn en jij hebt lekker wat kleur in je moestuin. Bovendien worden groentes zoals courgettes dan sneller bevrucht. Denk aan krokussen, sneeuwroem, hyacinten, blauwe druifjes en sieruien.

> Krokussen voor een fleurige moestuin.

Gezond KOKKERELLEN met REGINA

Het is herfst dus tijd voor een nieuw passend recept. Dit keer heb ik gekozen voor een gerecht met schorseneren ook wel armeluisasperges genoemd. Helaas is het ook een vergeten groente. Heel jammer want je kan er heerlijke gerechten mee maken.

Om schorseneren schoon te maken is het handig om dit filmpje even te bekijken. Dit voorkomt vlekken in je kleding!

Schorseneren lijken qua smaak en uiterlijk het meest op asperges. Dus heb jij een heerlijk aspergerecept? Vervang in de winter de asperges gerust eens voor schorseneren.

In de maanden oktober tot en met maart zijn schorseneren goed verkrijgbaar. Let er bij aankoop op dat ze stevig aanvoelen en droog zijn. Bewaar ze op een droge koele plaats.

Een goede eigenschap van schorseneren is dat ze bijzonder veel vezels bevatten. Dus voor gezonde darmen zet je schorseneren op het menu.

Dit recept met schorseneren, brie en witte wijn is echt een van mijn favoriete gerechten en ik kan dan ook niet wachten tot de schorseneren weer in de winkels liggen!

Voeding is een rode draad in het leven van **Regina Frakking**. Zij is een ervaren kok en geeft les in het MBO aan koks in spé. Tevens is zij gediplomeerd gewichtsconsulente en helpt zij met haar bedrijf Afvallen Huizen mensen aan een gezonde leefstijl door samen goed te kijken naar het voedingspatroon en met kleine veranderingen een groot resultaat te halen.

SCHORSENEREN met brie en witte wijn

Maak allereerst de schorseneren schoon, zoals in het filmpje van puurgezond.nl.

Daarna snijd je de schorseneren in ongeveer even grote stukken.

Leg ze in een pan en doe er een glas witte wijn bij. Vooral een Riesling of Oostenrijkse Veltliner is heerlijk. De rest van de fles kun je mooi serveren bij het gerecht.

Vul de pan verder met water, totdat de schorseneren ongeveer 1 centimeter onder staan.

Vervolgens schenk je er een flinke scheut olijfolie bij en breng je het geheel op smaak met zout en peper.

Breng de schorseneren aan de kook.

Snipper de ui en knoflookteentjes fijn en voeg het bij de schorseneren. Nu mag het geheel zo'n 20 minuten zachtjes koken met de deksel op de pan.

Giet het water af. Om al het vocht te verdampen zet je de pan vervolgens nog even op het hete vuur.

Doe de schorseneren in een ovenbestendige schaal.

Snijd de brie in repen en verdeel deze over de schorseneren.

Nu kan de ovenschaal in een voorverwarmde oven (180 graden) en laat het 10 minuten bakken.

Voeg de walnoten pas 3 minuten voor het verstrijken van de baktijd toe, want anders verbranden ze.

Ik hoop dat jullie net zo genieten van dit gerecht als ik dat doe.

Alvast eet smakelijk!

BENODIGDE INGREDIËNTEN

(VOOR 2 PERSONEN)

600	gram	Schorseneren
1	glas	Witte wijn
1		Ui
2	teentjes	Knoflook
250	gram	Brie
1	handje	Walnoten
		Olijfolie
		Zout
		Peper

WERKWIJZE & TIPS

Nederland staat vol met eiken, wat er op neer komt dat Nederland eigenlijk vol ligt met gratis voeding. Want wist je dat je van eikeltjes glutenvrij meel kan maken? In 100 gram eikeltjesmeel zit zo'n 387 calorieën, zelfs meer dan in volkorenmeel. Perfect als wildplukker, want plantaardige calorieën in de natuur vind je niet zoveel.

Het kost even wat werk om de tannine er uit te spoelen, maar als je bedenkt hoeveel werk het is om tarwe te verbouwen, te oogsten en te verwerken is de eikel er niks bij. Het kost een eikenboom gemiddeld 30 jaar voordat 'ie smakelijke vruchten voortbrengt. Meestal worden ze zo'n 300 jaar oud, maar ze kunnen zelfs 1000 jaar oud worden.

Een eikel valt niet ver van de boom en kan onder het bladerdak van de boom niet uitgroeien. Hij is dus aangewezen op dieren om de eikel verder van de boom te verplaatsen. Door muizen, gaaien en eekhoorns verspreiden de eikels zich en kan een eikel op een nieuwe plaats tot een boom uitgroeien.

Geschiedenis

Er zijn archeologische vondsten die er op wijzen dat al zo'n 750.000 jaar voor Christus mensen eikels aten. En al 11.000 jaar zijn beschavingen in gematigde streken rond eikenbomen gebouwd. In het Midden-Oosten, China, Mexico en Californië waren ze zo'n 8000 jaar grotendeels afhankelijk van eikels als hoofdvoedsel. Ze hebben er zelfs een woord voor: Balanocultuur. Balanos is Grieks voor eikels en balanocultuur is bedacht in een artikel van David Bainbridge om culturen te beschrijven die een aanzienlijk bestaansrecht hebben op eikels.

In de keuken

Van eikels wordt in Japan muk of mook (dotorimuk) of dotori guksi (noedels van meel van de eikels) gemaakt. In Korea wordt een eetbare gelei met de naam dotorimuk gemaakt van eikels en dotori guksu zijn Koreaanse noedels gemaakt van eikeltjesmeel.

Sinds kort is de eik als voedselbron weer populairder aan het worden. In Twente hebben Jifke en Gerben met hun plan om een eikelboerderij op te zetten een wedstrijd gewonnen. De prijsvraag met de naam Brood & Spelen moest *radicale plannen* opleveren waar de overheid wat mee kan om de leefbaarheid van het platteland te redden. Ze hebben becijferd dat 1 hectare eiken zo'n 1000 kilo eikels oplevert.

PLANTEN OM OP TE VRETEN!

EIKELTJES als perfecte voeding

© Pasja1000

Wanneer je uitsluitend die zou eten, kunnen ongeveer vier mensen daar het hele jaar volledig van leven. En ook in de rest van de wereld zijn ze bezig om eikeltjesmeel op een commerciële wijze te maken. Zo kun je ze zoet verwerken in koekjes en taarten of hartig in bijvoorbeeld burgers. Ook kun je eikeltjes roosteren en als koffievervanger gebruiken.

Gezondheid

Er zit vitamine C, B1, B3, B5 en vitamine B6 in eikeltjes.

Daarnaast ook magnesium, calcium, koper, zink, mangaan, ijzer, kalium en fosfor en ze hebben lage glycemische- en insuline indexen.

Eikels leveren zelfs alle acht essentiële aminozuren, wat betekent dat ze een compleet eiwit zijn en niet gecombineerd hoeven te worden met ander voedsel.

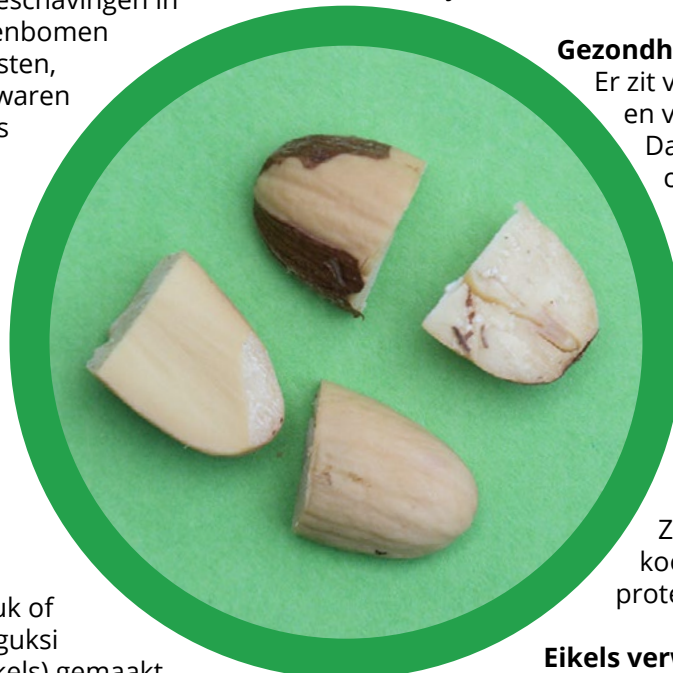
Ze bevatten ongeveer 54% koolhydraten, 30% vet, 7,5% proteïne.

Eikels verwerken

Alle soorten eikeltjes zijn eetbaar. Ze verschillen alleen in afmeting en tanninegehalte (bitterstof). Tannine werd vroeger gebruikt om huiden van dieren en wol te verven en een aantal huidaandoeningen te behandelen. Als wij grote hoeveelheden tannine eten is dit slecht voor onze nieren.

Eikels zoeken

Je kunt eikels rapen van ongeveer oktober tot december. Als je een klein gaatje in de eikeltjes ziet kun je ze laten liggen, dan was een beestje (vaak een kever) je voor. Raap je bij meerdere eiken? Hou de

© Marin Leus

eikels dan apart van elkaar, het kan zijn dat de ene langer bitter blijft dan de andere. Thuis kun je ze in een schaal met water doen, diegene die naar boven komen drijven zijn leeg of niet meer goed.

Als je ze even wil bewaren kun je ze uitspreiden en laten drogen. Bewaar ze daarna niet in plastic maar in een katoenen tas, mand of op een rek op de vloer. Mix ze elke week even door en haal de eikels weg die er niet goed uitzien.

Ook kun je ze eerst pellen en dan drogen in een *dehydrator*, in een oven op ongeveer 60 graden of in de zon (maar of die fel genoeg is in de herfst?). Op deze manier blijven de eikels erg lang goed.

Uitspoelen

De tannine kun je er met een koude en hete methode uitspoelen. Hoe? Check de blogpost die ik er over schreef >

Koekjes van de eik

Ingrediënten:

- 1 ½ kop eikeltjesmeel
- ½ theelepel baking soda
- ½ tl kaneel
- ½ tl zout
- 1 ei (lijnzaad-ei voor vegan variant)
- 1 kop suiker/kokosbloesem
- ½ kop kokosolie / boter
- ½ cup melk (havermelk bijvoorbeeld)
- 1 ¾ kop ongekookte havermout
- optioneel: ½ kop kokosrasp, ½ kop rozijnen, ½ kop gehakte noten

Verwarm de oven voor op 180 graden. Mix de droge ingrediënten in een kom, en voeg daarna de overige ingrediënten toe. Neem een eetlepel beslag en vorm er koekjes van op het bakpapier. 12 minuten bakken. Jammie!

> Tannine uitspoelen.

© Marin Leus

© Tante Tati

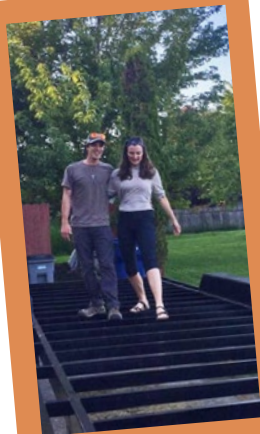
In 2009 drinkte Marin Leus nog cola, eet knakworstjes en laat lampen aan als ze weggaat. Als zij een jaar later begint te lezen over natuurlijk leven trekt zij naar eigen zeggen haar kop uit het zand. Sindsdien zoekt zij naar een groen leven. Het liefst donkergroen. Ze woont en werkt op biologische boerderijen en verblijft een blauwe maandag in een yurt en een camperbusje.

Hoewel Marin nog zoekende is weet zij een ding zeker: wildplukken is haar passie. Ze volgt een permacultuur- en geneeskrachtige kruidenopleiding en biedt nu door het hele land wildplukwandelingen aan. Elk kwartaal schrijft zij voor Klein Wonen Magazine over planten om op te vreten en over haar groene avonturen blogt zij op haar gelijknamige website.

SOCIAL SMALL TALK

Bewoners van kleine woningen laten net als ieder ander graag hun belevenissen zien via social media. Klein Wonen Magazine volgt hen met plezier en verzamelt ieder kwartaal een aantal leuke, interessante of mooie posts van over de hele wereld.

De eerste stapjes op haar nieuwe woning! *camillemonro* is helemaal in de wolven met de trailer voor haar *Litte Schaarschmidt Shack*. Het werk kan beginnen!

tiffany-the-tiny-home vindt reizen leuk en avontuurlijk, maar er is voor haar niets fijner dan thuiskomen in haar *tiny house* en neerploffen in een klein hoekje naast de keuken. Relax!

Bij *tinyhousebasics* krijgen ze vaak vragen over hoe de hoogte van hun slaaploft nu eigenlijk bevalt. Dat laat het stel liever gewoon even zien. *Voldoende ruimte om rechtop te zitten in bed en te genieten van een kopje koffie of gewoon te relaxen*, melden zij erbij. Meer woorden zijn overbodig.

Een sip kijkende smiley zou *clarexbear2* haar volgers hebben getoond als ze haar anderhalf jaar geleden hadden gevraagd hoe zij het zou vinden om met haar kleine spruit in een klein oud huisje zonder kastruimte te gaan wonen. Nu is ze volledig om: *God heeft wat aan mijn hart gewerkt en heeft me geleerd ervan te houden*. Haar antwoord nu? Een smiley met verliefde hartenogjes.

In het begin moest ze even wennen aan haar verspringende uitgezaagde traptreden, maar nu is *girlinatinyhouse* er helemaal weg van. Onder de treden is plaats voor haar manden, die zo een schat aan bergruimte bieden en gemakkelijk bereikbaar zijn. Door het gebrek aan meters is haar trap behoorlijk steil, maar dat is voor deze *meid in een tiny house* geen probleem. *Er is op iedere trede voldoende ruimte om te staan en als het moet kan ik zonder hulp van mijn handen naar boven lopen*, vertelt zij, maar kiest toch liever voor houvast. Verstandige meid!

LEES

KLEIN WONEN MAGAZINE

DIGITAAL ÉN ONLINE

Lees ook een selectie van onze verhalen op je laptop, tablet of mobiel via onze veel bezochte website

NEEM SNEL
EEN KIJKJE!

www.kleinwonenmagazine.nl